DANIELIS HEINSII
in obitum
V. ILLVSTR.
IOSEPHI SCALIGERI
IVL. CÆS. A BVRDEN F.
eruditorum Principis
ORATIONES DVAE.

Accedunt EPICEDIA *eiusdem & aliorum : effigies item ac monumentum Scaligeri, & Principum Veronensium æri incisa.*

EX OFFICINA PLANTINIANA
RAPHELENGII.
M. D. C. IX.

Lugd Bat. prostant apud Lud. Elzevirium & Andream Clouequium.

FUIMUS TROES
IOSEPHUS IUSTUS SCALIGER
IUL. CÆSARIS A BURDEN F.

ILLVSTRISSIMO VIRO

PETRO IANNINO,

equeſtris dignitatis,

Senatus Diuionenſis principi,

Regi Francorum ab interioribus conſiliis,

& eiuſdem Regis

ad Ordines Fœderatæ Belgico-Germaniæ

legato,

DANIEL HEINSIVS. S. D.

Vir Illuſtriſsime,

OSEPHI Scaligeri hominis admirandi,& in quo propemodum vno hac ætate natura oſtendit, quantum in reliquis poſſet,factum diuinitus videtur,vt natales Gallia, ſepulchrum ſibi vindicaret Batauia. Factum diuinitus videtur, vt cui genti ſubſidium armorum, & auxilium difficillimo ſæpe tempore debuimus, eidem literarum ſplendorem acceptum ferremus. Quibus equidem vel ſolus ille regni veſtri maieſtatem adæquauit: noſtrum vero ſæculum omnibus inuidendum fecit. Nam vt a Franciſco magno illo incipiamus, ſub quo aurea vere ætas apud

vos exſtitit, qui tot eruditos quot prope homines quotidie videbat, neminẽ inueniemus tamen, qui cum aliqua in arte excelleret, ſumma admiratione indignus haberetur: qui cum linguam vnã recte didiciſſet, viri docti nomen non tueri putaretur. Nemo vero tanta vel diſcendi audacia vnquam extitit, vt tentaret ſolus omnia: aut felicitate, vt cum ſimul plurima ſperaret, plus conſequeretur tamen quam optaſſet: Nemo qui cum annos ad viuendum paucos a natura accepiſſet, omne id tempus animo impenderet: qui cum vna aliqua in vrbe natus ac eductus eſſet, orbis vniuerſi ciuis videretur: & cum linguas infinitas prope intelligeret, omnes inſtituto ſuo accommodaret; & res totidem coniungeret. Ac

pro-

profecto ita existimo, quod si vt in fronte oculos, ita in ipso pectore gestarent homines, quibus contemplari animum eiusque ornamenta possent, nullum ab hinc aliquot sæculis (patrem coniungo semper) pulchrius spectaculum eo viro extitisse, neque dignius ad quem orbis vniuersi nationes concurrerent. Nam si sæpe funambuli spectandi causa aut inusitatæ alicuius feræ vndique aduolare homines solent, neque sumptui aut laboribus parcunt, aliquid profecto admiratione dignum esse ostendunt, sed non illud quod mirantur: quia corporis voluptas primas obtinet in nobis, mente autem caligamus. quæ si satis iudicaret, solam virtutem ac scientiam admiraretur: ex his voluptatem omnem peteret:

ret: ab hoc nunquam oculos auerteret: eius fructum vſu ſibi vindicaret. Nunc cum vanitatis pleniſsima ſint omnia, ſæpe in hiſtoriis inuenias, mulum peperiſſe alibi, alibi bouem voce humana locutum eſſe, terra alibi pluiſſe aut ſanguine (& quæ alia veterum hiſtoriæ & nonnunquam noſtræ inter prodigia commemorant,) quaſi minus admiratione dignum eſſet, hac ætate noſtra, natum eſſe in Gallia hominem, qui pauciſsima ignoraret. Quod & tibi ita viſum fuit. Nam cum primum in hanc terram maximis de rebus legatus Roterodami appuliſti, in concurſu omnium & gratulatione prima, cum e ſenatoribus alij alia oſtenderent, præter expectationem Scaligerum extollere cœpiſti: quem

ereptum

ereptum esse Galliæ merito conquerebaris. Idem cum vix Hagam venisses, plurimi & Amplissimi ex te viri audiuerunt. Donec vna gratulatum ad te iuimus. Ibi quæ humanitas tua, quod gaudium, quæ beneuolentia apparuit? qui sermones vltro habiti citroque fuerunt? cum & ipse vere literatus esses, neque ille ea nesciret, quibus cæteri commendantur, qui nil amplius nouerunt. Quam quidem vtriusque voluptatem sicut morbus alterius abrupit, ita beneuolentiam & humanitatem tuam illustriorem reddidit: liberalitatis autem immortalem occasionem dedit. Vidimus & meminimus, cum neque ille egeret, quod virtute & sapientia abunde diues esset, & in tanta fortunæ prolixita-

te, multa tibi superessent, alterum offerendo, recusando alterum ea quæ præcipua habentur, pulcherrimum vtrinque certamen certasse. Nemo erat dignior qui daret, nemo qui acciperet. Sed profecto generosa & inuicta indoles, ea stirpe oriunda, quæ tribuere omnia omnibus solebat, nondum cum fortuna animum mutauerat: neque effugere tamen potuit, quin cui muneris gratiam faceret, eius beneuolentiæ tantundem deberet: Accipe ergo inferias illius viri, cuius laudes optime cepisti: accipe postremum quod Scaligero persoluitur officium: accipe non magnum quidem munus, sed quod nomini inscriptum tuo, immortale erit: Tua ope Galli, tua Belgæ pacem videmus: tu spirantes adhuc sangui-

ſanguinem ciuilem animos diuina quadam moderatione temperaſti: gladios & arma ſola eloquentia tua & prudentia fregiſti; & a rege miſſus qualem Gallia non vidit, in hanc ſcenam, in tragœdiam hanc plane intricatam, vere e machina Deus veniſti. Te hiſtoriæ omnes, omnes poſteri loquentur: tu ingenia omnium, omnes ingentes ac præclaras animas æternitati tuæ vectigales habebis; neque maiorem famam accipies a quoquam, ſed dabis. Nos qui & Scaligeri nomine obſtricti tibi ſumus, & noſtro, vtriuſque hoc tibi perſoluimus: in quo vt illius laudes, ita noſtram, vti ſpero, pietatem probabis.

VITA ET RATIO STVDIORVM IOSEPHI SCALIGERI, E VITA IVLII AB EODEM DESCRIPTA.

VATVOR *fratribus solus ego superstum decimus partus matris meæ, natus anno* CIƆ. IƆ. XL, *Aginni Nitiobrigum, pridie Nonas Augusti, horis quatuordecim post meridiem: vt meus natalis Nonis attribuatur, tempore politico. Annus, in quem incidit natalis meus, in omnibus Chronicis, & Annalibus nobilis est ardentissimis æstibus, & vindemia Solibus exusta, præterquam vbi acerba cogi solet; vt in Heluetiis, & aliis frigidis tractibus, in quibus eo anno perfectissima vini coctura fuit. Ex sacro lauacro suscepit me in æde Hilariana vir nobilis Gerartus Landa, qui me non de nomine suo, quod auersabatur, sed Josephum Iustum nominauit. Prius nomen, vt vulgo vsitatius, mihi hæsit: altero raro, nisi a patre etiam iam grandior appellatus sum. Annos natus vndecim cum Leonardo & Jano Constantio fratribus Burdegalam a patre missus, triennium primis elementis Latinitatis operam dedi. Jnde pestilentia exactus ad patrem me recepi. Qui, quandiu apud eum fui, (& quidem, quandiu vixit, fui) a me quotidie declamatiunculam exigebat,*

bat, facto mei arbitrii argumento, quod ex aliqua historia peterem. Hæc exercitatio & vsus stili quotidiani Latine me scribere assuefecit. Quia vero versus patris excipiebam, ex hac necessitate aliquem saporem poetices imbibi. Itaque & versu & prosa oratione nescio an aliis, certe patri pro captu ætatis satisfaciebam. vt aliquando me seductum rogaret, vnde sententias illas, & colores depromerem. Ego id, quod erat, mea illa, & de meo esse, respondebam. Sed admirationem apud amicos dissimulare non potuit Tragœdia Oedipi prima fœtura ingenii mei. In quam, quantum ætas illa patiebatur (minor enim annorum XVII *eram) omnia poetices ornamenta & verborum delectum impenderam. Et sane, si bene memini, eiusmodi erat ille abortiuus partus, vt eius me senem pœnitere non debeat. Anno ætatis meæ decimonono Lutetiam post obitum patris petii literarum Græcarum amore, quas qui nescirent, omnia nescire putabam. Postquam menses duos operam Adriano Turnebo dedissem, quia destitutus aliis præsidiis operam omnem in eius doctissimo auditorio ludebam, in museum me abdidi, & in illo pistrino inclusus, quod ex aliis non potueram, me magistro discere experiebar. Igitur vix delibatis coniugationibus Græcis, Homerum cum interpretatione arreptum vno & viginti diebus totum didici: poeticæ vero dialecti vestigiis insistens Grammaticam mihi ipse formaui: neque vllam aliam didici, quam quæ mihi ex analogia verborum Homericorum obseruata fuit. Reliquos vero poetas Græcos*

 omnes

6

omnes intra quatuor menses deuoraui. Neque vllum oratorem, aut historicum prius attigi, quam poetas omnes tenerem. Biennium continuum Græcis literis impenderam, cum ad Hebraas me impetus animi rapit. Et quamuis ne vnam quidem literulam in ea lingua nossem: tamen ad eam discendam nullo alio magistro, quam me ipso vsus sum. Intra illud triennium, & deinceps multa versu in vtroque sermone lusimus: multa de Latinis Græca fecimus, in quibus studuimus, vt non solum Græca essent, sed etiam ne aliena viderentur. Multi enim hodie cum laude Græcos versus scribunt, sed pauci cum ea felicitate, quam in Græcis exigas. Poteramus & edere nostra, appositis ætatis annis, vt fecit Politianus in suis Græcis poematiis, quæ, præter pauca, digna erant, quæ in adolescente potius amaremus, quam quæ a seniore Politiano venditarentur. Sed nostra edere, odium ambitionis, a qua semper alieni fuimus, prohibuit: quamuis ea edere & nunc quidem sine fraude nostra liceret. Scripsi enim illa non tanquam publicaturus, sed tanquam amabili insania, quæ nos ludebat, indulgens. Testor vero meam culpam non esse, si inuito me, aut iniusso, quidam versus claustra refregerunt. Multa in auctores vtriusque linguæ obseruauimus, ex quibus immanes partus nasci possent Variarum, Antiquarum Lectionum, Miscellaneorum, & aliorum eiusmodi, quibus hodie Philologorum ambitio lasciuire solet. Non quod eiusmodi scriptionis genus inutile putem, aut in vllo scriptore hæc reprehendam: non enim

ita

ita insanimus: sed quia talia ab aliis edi, quam a nobis, malumus. Ut tamen nobis vigiliarum nostrarum fructus constaret, interpretandos & emaculandos auctores integros suscepimus. Hoc enim sine ulla ambitionis suspicione nos recte facere posse iudicauimus. In quibus auctoribus si eruditis lectoribus non satisfecimus, id quod nos non fugit: excusauerit totum genus vitæ meæ desultorium, & otij, quo maxime studia aluntur, penuria. Nam ab anno CIↃ. IↃ. LXIII, *ex quo in contubernio generosi Lodouici Castanei Rupipozæi esse cœpi, ad hanc vsque diem, nullum tempus mihi aut a peregrinationibus, aut ab animi perturbationibus vacuum fuisse memini: vt maleuoli intelligant, otium, quod ipsis ad maledicendum superfuit, nobis semper ad discendum defuisse. Immane enim quot & quantos hostes peperit mihi non iniuria priuata vlla (nihil enim mihi consciui, quo alicuius boni animum offenderem) sed propensa literas iuuandi voluntas: cuius male relatam mihi gratiam dolerem, nisi viderem hoc genus hominum morbo quodam animi potius, quam iudicio ad hoc agi. Quotidie aliquis mihi succrescit aut furiosus, aut flagitiosus, aut indoctus, qui mihi oblatret. Neque enim vllus profecto hactenus oblatrauit, qui non vna ex illis tribus virtutibus, aut etiam tribus simul, exornatus fuerit. Quod me multum consolatur. Contrarias enim istis moribus virtutes oportet esse, quas ipsi in me insectantur. &c.*

IANI DOVSÆ F.

in effigiem
IOSEPHI SCALIGERI,
PRIVSQVAM IN BATAVIAM
veniſſet.

TEMPORIS ô priſci vindex, ô gloria noſtri,
O patris, ô patrij pignora certa Poli,
(Nam per te atque in te iampridem, SCALIGER, vno
Redditus ille orbi, redditus iſte ſibi eſt)
Ipſe tibi & Pater & Cælum, dum pectore ſacro
Tanta capis cæli munera, tanta Patris:
Non te, qui diæ cepiſti fulgure mentis
Omnia, vel carmen vel tabula iſta capit.
Tantum vmbra eſt hæc vmbra tuæ, quam mittis, abeſſe
Totus adhuc Batauis ne videare tuis;
*Communi tecum vnde * Duces à ſanguine ducti,*
Atque vbi ſunt generis pignora tanta tui.
Namque & maternos attingunt ſtemmata Boios,
Cæſaribus proauis & tibi fulta domus.
At tu Caſtalidum huc transfer pia regna ſororum,
Omnia quæ regni dant tibi iura ſui.
Vt mens te capiat, præſens te ſuggere nobis;
Et lingua vt fando ſit ſatis, ipſe veni.
Iam Batauis luceſce tuis, atque exere flammas,
Queis ſine vel medio nox ſilet atra die.
Tunc non ad ſuperos terra hæc caput efferet orbes,
Æmula ſed ſupero mox erit illa Polo;
Proque ſolo cælum fiet, quod Sole perenni
Nominis irradiet ſplendida fama tui.

* Albertus Bauarus Ludouici Imperat. filius, Hollandiæ Comes, cuius ſoror nupta Cani Scaligero.

DANIELIS HEINSII
IN
IOSEPHI SCALIGERI
OBITVM
Funebris Oratio,

Habita in auditorio Theologico, ſtatim ab exequiis, XXV *Januarij,*
cIↃ. IↃ. C. IX.

MNIA nata interire, neque quicquam immortale eſſe in terris, præter vim mentis, & ingenij opera, hodiernus maxime dies docuit. Mandauimus, mandauimus terræ miſerũ illud & emaciatum Ioſephi Scaligeri corpuſculum, in quo magnus ille literarum princeps animus, annos ſexaginta & octo, tanquam hoſpes præſtantiſſimus, in anguſto domicilio commoratus eſt: in quo tot præclara opera, tot diuina monumenta, tot cum omni poſteritate victura ſemper ſcripta edidit. Qua profecto morte, quanquam ita fractum animo & debilitatum eſſe me ſentiam, vt ſi lachrimis lingua, mens dolore oppreſſa ipſo conticeſcat, veniam mihi ab omnibus deberi exiſtimem: metuo tamen, ne Ampliſſimi quidam & Clariſſimi viri, qui vbique terrarum nomen Scaligeri, non vt eruditi hominis, ſed vt eruditionis vſurpare ſolent, meram temeritatem in me & audaciam accuſent. A quibus ego tantum abeſt vt diſſentiam aut abire poſſim, vt nil præter pietatem mihi, quod opponere iis queam, eſſe

videam relictum. Nam siue aliquid dicendum de Scaligero erat, multos in hoc ipso ordine viros præstantes, neminem autem non me magis eruditum video: siue aliquid pro dignitate illius, vereor vt omnibus profecto fuerit tacendum. Cum vero & de rebus cælestibus, multi ita agant quotidie, non vt iis laudem addere conentur, quod vel superuacuum est vel ineptum, sed vt admirationem earum liberam omnibus relinquant; nobis sola virtutum illius commemoratio sufficiet, commendationem vero singularum iis relinquemus, qui aut prodigi existimationis suæ sunt aut suarum imbecillitatem virium cum illius magnitudine minus recte contenderunt. Si nobilitatem tanti fecisset, regibus ac principibus ortus est: si maiorum res gestas, nemo plura in eadem gente trophæa, nemo plures numerare victorias potuisset: si postremo animi præstantia, quæ in stirpe Scaligerorum eluxit, censeri voluisset, omnes historias, omnes annales testes habebat: neque quoquam oculos conuertere poterat, vbi non domesticam laudem inueniret. Verum enimuero supra fortunam

animus, immortalitatis ſtudioſa mens, omnium ſcientiarum capax ingenium, noctes atque dies inquies, ſtudio æternitatis angebatur. quæ è caducarum occupatione rerum, ex humano puluere & ſordibus, vim ingeniorum, fatali quadam & occulta lege, ad ſe trahit. Ad quam quidem non à pædagogo aliquo, non à triuiali ludimagiſtro, non à mercenario homine, ſed ab eo cuius nomen ſine horrore & relligione commemorare non poſſum, ab incomparabili & diuino heroe, Iulio Scaligero deductus eſt: vt eundem virum & nobilitatis ſuæ, & vitæ, & exiſtimationis autorẽ haberet. Nam cum magnus ille ſenex, paupertate & inuidia ſuorum oppreſſus, nihil præter generis ſplendorem, durum onus miſeris hominibus, reliquum videret, paria cum fatorum acerbitate facere ſtatuit, & quam amplius tueri nobilitatem non poſſet, eius ſine ſtrepitu vitæ, ſolam conſcientiam ſeruare. Quippe cum plurima ſtipendia feciſſet, & ingenitam illam a natura heroibus ferocitatem, prima ætate concoquere ocioſe domi ſine aſſiduis facinoribus, non potuiſſet, tandem iis artibus totum ſe dedit, quibus

filium se digne instruxit. Cuius operæ & laboris sui tantum ipse fructum tulit, vt cum pueri indolem intueretur, nunquam lachrimas tenere posset. Huius enim solo aspectu de ruina gentis admonebatur, cui cum fortuna totis viribus incubuisset, magnitudinem ingenij & sublimitatem animi, potius ad dolorem quam ad consolationem reliquisset. Nam vt ignis transferendo non extinguitur, plerunque vero acrius erumpit: ita generositatem in duobus illis viris, dignitas erepta, opulentia maiorum cum imperio amissa, magis inflammabant. Vt iam tum Iosephus noster, principatum nouum agitare videretur: quem profecto, quouis audiente dicam principe, tandem est consecutus. Anno ergo decimo ætatis & nono Lutetiam profectus est: in qua vrbe audacissimo voto animum obstrinxit. Nam cum terminos scientiarum esse certos ac limites videret, vni autem immorari, animi esse angusti iudicaret, omnes disciplinas primus post memoriam hominum vna cum linguis peruagari aggressus est. Cum vero omnium scientiarum matrem & quasi fontem Græciam esse didicisset,

præter-

prætermiſſo omni voluptatis ſtudio, tanta vel contentione vel celeritate diſcendi, linguam illam arripuit, vt Grammaticorum tricis, niſi quas e lectione poetarum ſibi ipſe formaret, prætermiſſis, vno & viginti diebus Homerum, reliquos intra quartum menſem poetas, cæteros autem intra biennium ſcriptores perdiſceret. Hac moleſtia ſolutus, linguam ſacram aggreſſus eſt. Memini frequenter audiuiſſe ex illo, ſe cum in Pariſiorum vrbe eo verſaretur tempore, quo notiſſima illa & infanda laniena ſæuiret, adeo Hebræis literis intentum ſediſſe, vt nec fremitum armorum, neque puerorum gemitus, aut mulierum lamenta, neque hominum clamorem aliquamdiu audiret. Harum mira ſuauitate illectus, cum quotidie tanquam ignis quidam, feruor creſceret diſcendi, Chaldæam, Arabicam, Punicam, Æthiopicam, Perſicam, & præcipue Syriacam coniunxit. Ita ad philoſophiam magno animo ac matheſin contendit. Erat hac ætate maximum ac celeberrimum Cuiacij nomen, cui principatum iuris omnes deferebant: cum hoc ita annos quinque vixit, vt iucunditatem literarum

penitus

penitus ex animo deleret, & cum præceptore ſuo, quo & poſtea vſus eſt amico, totus in collatione legum hæreret. Ac ne quicquam penitus deeſſet, cum theologorum ac præſertim antiquorum ſcripta diligenter pertractaret, Theodori Bezæ cauſa diu Geneuæ commoratus eſt. Nam de magno Hippocrate quid dicam, cuius aliquot libellos olim editos Lutetiæ notis illuſtrauit: cuius Aphoriſmos charactere Celſi in Latinum ſermonem conuertit? Illa ergo eruditione, tam inaudita in eodem homine ſcientia inſtructus, ſimul explicare vela ingenij, & omniſciam illam ſuam memoriã incepit, ac ſecundo vento famam experiri, ſtupere primo omnes, neque, vt de homine amplius, ſed vt nouo aliquo de monſtro loquebantur. Theologi, iuriſconſulti, medici, ſed præſertim optimarum literarum periti, exclamare, hærere, nulla aut ſibi laude aut illi ſatisfacere videri. Alij abyſſum eruditionis, alij ſcientiarum mare; alij doctorum ſolem; alij patris diuini ſobolem diuinam; alij genus Deorum, alij perpetuum literarum dictatorem, alij maximum naturæ opus & miraculum, alij extremum naturæ

turæ conatum, alij aliter vocare: quorum testimonia selecta, breui, vt cõsensum omnium doctorum æmuli intelligant, pariter a nobis edentur. Donec nimia virtute, & vt ipse iudicabat, immodestis aliorum laudibus, improborum maleuolentiam mereri cœpit. Verum enim vero, fremãt, indignẽtur, cælum terræ misceant, aut indocti qui de eruditione tanta iudicare nesciunt, aut maleuoli qui ferre non possunt, nullum certius virtutis suæ signum quã inuidiam reliquit. Nam si principes Scaligeros maiores eius videamus, quorum annos mille & ducentos familiam stetisse omnes testantur; qui potentia, victorijs, militari laude, animi ac corporis præstantia, etiam æqualibus antecelluerunt; nemo tantam istis omnibus inuidiam, quantam noster ille literator (ita enim homines festiui vocant) ac infelix antiquarius sustinuit. Nemo vsquam improborum fuit, qui virtutem eius, nemo imperitus qui perferre scientiam posset: quos, vt iterum hoc dicam, vel quod in se concitauit, vel quod fortiter contempsit, diuinæ vtrunque ac inusitatæ argumẽtum est præstantiæ. Sicut enim gloria e virtute,

ita æmulatio ex hac ipſa atque inuidia expectanda ſunt. Eam vero ſi quis ita metuit, vt ne cuiquam improborũ diſplicere poſſit, regiam virtutis viam deſerendam arbitretur, proditor ſignorum ac deſertor eſt. Et profecto dignus omnium contemptu eſſe incipit, qui bonorum laudem fortiter tueri non audet: quæ aut ſemel eſt renuncianda, aut inuicto animo cum improbitate dimicandum eſt. Id qui facere non poteſt, ita ſeſe comparet, vt in locum ſolum aliquem concedat, vbi ne conſpectum quidem magni alicuius hominis videre cogatur; & quod vitæ eſt reliquũ, in ſolius voluptatis ſtudio cõſumat. Ibi cogitationes, ibi animũ, ibi ſpem omnẽ vitæ habeat. In ſcortorum ſinu & amplexibus, inter temulẽtos ipſe temulẽtior, omne æuum aut ebrietate grauis, aut onuſtus crapula traducat: liuorem vero ac inuidiam ne expectet quidem; quæ non ſine ratione Deus ac natura inter ſe diſiunxit. Etenim, vt in prœlio clypeum qui abiicit & virtuti nuncium remittit, nõ modo ab hominibus ſed & a iumentis paulo poſt calcatur & ſub pedibus perit: ita qui inuidiam ferre non poteſt, ferre contemptum

ptum cogitur, qui in locum virtutis continuo ſuccedit. Mihi vero paſtus atque obſonium magnarum animarum & quaſi cibus quidam æmulatio ac liuor videtur: neque raro poetas noſtros primos ſapientiæ autores admiratus ſum. Quoties enim Herculem eorum video, qui vt abſolutum virtutis exemplum ab iis proponitur, quoties illud tergum quod tribuere illi ſolent, illos neruos, illud pectus, illos toros mecum ipſe contemplor, vere homines diuinos fuiſſe iudico, qui vt talis euaderet, inuidiam illi nutricem appoſuerunt: cuius tanquam in palæſtra ictu crebro indureſceret: a qua laceſſitus quamdiu viueret, cœlum tandem immortalitate compos aſcendit. Quippe ſicut ventus, ſi in aere aperto erret, libertate illa perit ac diffunditur; ſin in terræ penetralibus cohibeatur, ipſam mouet ac cum vi euadit: ita quibus generoſus ille ſanguis in præcordijs concaluit, perrumpere ad æternitatem, ipſa inuidia ſpectante, quam ire malunt. neque melius heroes quam per nebulonum humeros in cœlum aſſurgere videntur. Quod ſi cuiquam vnquam, noſtro certe contigit: cuius ingenium e puriſſimo

rissimo igne desumptum, sine his calumniarum flabellis, redire eo non poterat, vnde profectum erat. Multa prius terris debebat, quæ vt concitato animo ita maiore conscripsit: quoties cum improbitate pedem conferret, & iustissimo dolori habenas laxaret. Sæpe calumnijs, sæpe mendacijs admonendus erat quis esset: vt ex odij acerbitate magnitudinem suam intelligeret, & de gente sua cogitaret: a qua, cætera cum amisisset, nihil quam inuidiam priuato maiorem retinuit. Illud pignus nobilissimæ stirpis, hanc hæreditatem a principibus ac regibus accepit: hanc inuicto animo ad supremum vsque spiritum seruauit: hoc postremo nominis celebritate, hoc integritate vitæ, ab improbitate ipsa extorsit. Nam vt nihil hic de moribus dicam, vt præclaram continentiam, temperantiam, sobrietatem omittam, singularem & cœlestem in heroe nostro animi constantiam quis non admiretur? Qui vt semel partes has amplexus fuit, nullis aduersariorum precibus, nullis promissis, nullis dignitatibus, permoueri eo vsque potuit, vt vel cuiquam spem præbere sui vellet: ne vel mini-

ma

ma ſuſpicione viri pij, aut honeſti ciuis defuiſſe officio videri poſſet. Credite, Auditores Ornatiſſimi, nihil eſſe ambitione potentius, quoties præſertim animum ſublimem & erectum inuaſit: omnia labefactat, omnia peruertit, omni machina & tormẽto fortius mentis mœnia expugnat: neque quicquam penſi præter ſemet ipſa habere ſolet. & vt ſanguine taurino adamantem emolliri aiunt, ita robuſtiſſima conſilia attactu illius collabaſcunt. Huius vero ille vi & arbitrio mentem penitus emancipatam geſſit. Iam de opum cõtemptu quid dicam? Nouimus plerique qui hic ſumus, quidam etiam viderunt, cum Illuſtris Nobiliſſimusque vir Petrus Ianninus, Diuionenſis Senatus princeps, regi Gallorum a conſiliis & ad Belgas hodie legatus, verum togæ decus, & Muſarum patronus, magnam illi vim pecuniarũ fruſtra bis offerri iuſſiſſet, tandem in hanc vrbem aliquot ante mortẽ eius diebus veniſſe, & auctoritatem ſuã muneri addidiſſe ac preces: neque tamen impetraſſe, vt quod alij optare ſolent ſenex noſter vel rogatus admitteret. Quo mihi facto tam excelſo ipſam

ſam fortunam pugno percuſſiſſe videtur, & leuiſſimam illam meretriculam, quæ tã male de maioribus eius merita eſſet, domo & a foribus ſuis exegiſſe: ac vt res ſuas ſibi haberet fortiter iuſſiſſe. Videtur ante mortem, quæ iam tum imminebat, aliquod illuſtre documentum virtutis ſuæ relinquere amicis voluiſſe, quod calumniari aduerſarii facilius quam imitari poſſent: quorum nemo tam perfecte eſt ſapiens, qui non gloriam Scaligeri lubentius contemnat, quam virtutes imitetur. Dicerem de reliquis, niſi quoſdam eſſe ſcirem, qui ne hæc quidem ſatis æquo animo audire poſſunt. Nunc de meritis in Academiam aliquid dicendum eſt. Anni ſex propemodum & decem ſunt, cum illuſtres huius patriæ patres, curatores, ac conſules, inter arma quibus tum oppugnabantur, inter maxima & aſſidua pro libertate certamina, Galliæ Palladium ſuum eripuerunt, & præcipuum Europæ nomen (ita enim vere iudicabãt) liberali ſtipendio in hanc vrbem vocarunt. Qui mihi dies, vt a curatore olim noſtro Iano Douſa ſapienter dictum eſt, alter Academiæ natalis videtur. Nam cum liberales

rales disciplinæ, & earum candidati ducem suum Iustum Lipsium, suauissimæ quidem sed inimitabilis, & vt ipse iudicabat, ne tentandæ quidem aliis eloquentiæ, virum, amisissent, pleraque iuuentus autem misera æmulatione hominis Clarissimi abrepta, & iam præceptore suo destituta, cuius scripta adumbrare, quam monenti recte credere malebat, quæ feliciter exprimere non poterat, stulte tamen sequi optaret, magnũ in discrimen literaria res venerat. Si quis scribere Latine vellet, a Pacuuio vsque & Ennio demortua accersebantur verba, saltitabant periodi, macra & ieiuna oratio, omni succo destituta & copia, punctulis quibusdam & allusiunculis, aut præcisis colis & interrogatiunculis abrupta, nauseam sui & fastidium pariebant. Histriones esse scenicos dixisses, aut infelix claudicantium agmen, qui chorago intus rem gerente spectatores cum tibicine oblectant, & dũ maximo opere subinde exilire conantur, cadunt potius quam eunt. Si quis locum vnum Nonij emendasset aut Festi, alibi literulam aut syllabam restituisset, alibi eiecisset, & hunc ludum nugarum sine solida

cogni-

cognitione rerũ fortiter gessisset, Troiam expugnasse videbatur. Et hos tamen, si Dîs atque hominibus placet, Criticos vocabant. Quam contagionem ac pestem sola aduentus sui præsentia magnus ille Apollo stitit. Qui inaffectato splendore, mascula oratione & robusta, styli maiestate propria quadam & quasi gentili, miseris erronibus pudorem incussit: tot vero artes, linguas, disciplinas, ac scientias coniunxit, vt si illa scire literatorem omnia oporteat, vere vobis affirmare possim, neminem post illum literatorem extiturum esse: reliquos vero quotquot literas contemnunt, multo pauciora scire. Edidit in hac ipsa vrbe, vt minora omnia omittam, librũ quem de tempore emendando conscripsit (nihil enim ad secundam cura prior) de quo opere nemo vnquam solus iudicare potuit. Edidit immensum illud & Herculeum opus senex ac affecta ætate, in quo Chronicon Eusebij recenset, omnium historicorum ac chronographorum errores notat, totam ecclesiasticam ac profanam antiquitatem illustrat. In quo quidem opere ita illustrissimum ac venerandum senem intentum vidimus,

dimus,

dimus, vt cum sæpius mane ad eum venissem, vespere in eodem eum loco deprehẽderem: neque cibus aut potus, ac ne ipse quidem interdum somnus, reuocare ab instituto animi intentionem vllo modo posset. Si nil præter gloriam spectasset, plaustra notarum in autores omnes dare potuisset: quas disiectas temere & sparsas, ne componere quidem ipse dignabatur, ac sine vlla exceptione cum amicis communicabat. Et inueniuntur nonnulli, qui quod nullas e suggestu lectiones habuerit, accusare eum audent: quasi vero non & quidam inter nos sint qui nil scribant: cum ab auditoribus lectio excipiatur & mox pereat; scripta ab orbe toto perlegantur, & si genius cum cura accedat, nunquam intermoriantur. Domum vero illius, quasi oraculum fuisse quoddam & delubrum, ad quod omnes ventitarent, qui de rebus dubitarent aut verbis, nemo ignorare potest. Veniebant omnium ordinum, omnium ætatum viri, nisi qui contemnere virtutem quam admirari mallent. Quem autem improbi aut ignaui accusare possunt, si quæ discere ex eo noluerunt, docere eos non

 potuit?

potuit? aut cur negligentiæ suæ pœnas a clarissimi innocentia viri deposcunt? Quid molestiam epistolarum, & scribendi negotium recenseam, quo propemodum solo perire sibi diem sæpe querebatur. Quotidie aut Galli, aut Germani, aut Itali, aut Angli aliquid ex eo quærebant, cui respõdendum esset. Nemo enim dubitabat, quin quæ cuncti vbique ignorarent, vnus in hac vrbe esset, qui sine vlla explicare molestia posset. Fuit fuit illud tempus, cum in vnica huius ciuitatis domo, vnus homo plures linguas quam Europæorum quisquam teneret. Fuit fuit illud tempus, cum vnius in hac vrbe viri domus orbis vniuersi museum esset. Cum remoti Maronitæ & Arabes, Syri & Æthiopes, Persæ & ex Indis nonnulli eum in hac vrbe hominem haberent, cui mentem animi lingua interprete explicare possent. Hæc extincta, euersa, deleta, præter nomen eius, nunc sunt omnia: neque vllum nisi ex eiusdem liberalitate regia solatiũ relictum est. Nam cum amplius prodesse præsens Academiæ non posset, totam peregrinæ eruditionis supellectilem, huic ipsi reliquit. Qua iam

omnes

omnes hac in parte bibliothecas prouocamus. Verum quo præclarius tuum hoc munus, magne heros, esse omnes fatemur, eo magis imbecillitatem nostram agnoscimus. Nam vt arma Achillis eo interfecto nemo ne mouere quidem poterat: ita tuum illud sapientiæ instrumentum, omnes videbunt, nemo vniuerso forte vnquam vtetur. Sed & illud quoque magnitudinis tuæ indicium futurum est. Quotquot enim ibi volumina relicta erunt, totidem de ignorantia humana & inuidia spolia videbimus: toties occulta magni tui nominis mentem animumque nostrum inflammabit memoria: & qui laudes tuas prædicare nolunt, eruditionem tamen tuã admirari cogentur. Tu vero, o excelsa anima, quæ soluta parte imbecilliore tui, de liuore, de fortuna, & postremo morte ipsa iam triumphas, quam insigni vultus constantia, magna mentis præsentia, sine vllo gemitu aut mœrore diu venientem fortiter vidisti, tandem etiam sustinuisti, qui ingrato orbi, & qui maiestatem gentis tuæ in conditione tua ferre non posset, maxima cum voluptate, illum tuum regum princi-

pumque traducem ſpiritũ ſurripuiſti, iam in dignitatem vindicata tuam ſpatia immenſa aeris peruagaris: iam quam viuo inuidere gloriam homines malebant, ſaltem ſepulto concedent. Quicquid tui aliquis odiſſe poterat, partem eius morbi vis paulatim conſumpſit; quod e morbo reſtabat, tellus iam tenet. Tu in ore, in animo eris omnium, nominisque magnitudine orbem vniuerſum, diuturnitate autem famæ vaſtam temporum profunditatem æquabis. Salue vera & poſtrema ſoboles Scaligerorum, ſalue heroum ſanguis, ſalue literarum princeps, ſalue inuidiæ victor, ſalue domitor monſtrorum; ſalue, aue, & æternum vale. Quod ſi quicquam cogitationum humanarum in te eſt relictum, ſi tuorum curam adhuc geris, ſi qui te parentis, præceptoris loco ſemper coluit, quem tu filiorum primogenitum vocare ſoles, ad quem ex ſanctiſſima hæreditate tua, quam maiorem tibi eſſe non ſinebat probitas, partem peruenire aliquam voluiſti, cui ſcripta tua, hoc eſt ingenij tui pupillos commiſiſti, ſi illius in hac luce conſtitutus, in hac gratulatione tuorum, inter Iulij tui ample-

amplexus, in quos totus iam effunderis, si mei, mei inquam meminisse adhuc potes, o pater, accipe postremum hoc munus, quod cum vitæ meæ acerbitate, cum lachrymis, cum sordibus & gemitu a me tibi offertur. Ego orbus optimo parente, præceptore destitutus, iucundissimo omnium studiorum teste ac patrono priuatus, inter hostes literarum, & humani generis propudia, in calumniarum & maleuolentiæ cœno volutari porro pergam: donec tecum & cum ipsa æternitate coniungar. Vos autem, Nobilissimi, Amplissimi, Clarissimi viri, vosque præstantissima ac lectissima iuuentus, nunquam in hoc auditorio augustum Scaligeri vultum videbitis: cuius corpore cum vacuum hunc locum videtis, omnibus scientiis eius ac virtutibus vacuam Academiam esse cogitate.

DIXI.

DEO
OPT. MAX.
SACRUM.

ET

AETERNAE. MEMORIAE. IOSEPHI. IUSTI
SCALIGERI, IUL. CAES. A BURDEN. F.
PRINCIPUM. VERONENSIUM. NEPOTIS
VIRI. QUI. INVICTO. ANIMO. UNA. CUM.
PARENTE. HEROE. MAXIMO. CONTRA. FOR:
TUNAM. ADSURGENS. AC. IUS. SUUM. SIBI
PERSEQUENS. IMPERIUM. MAIORIBUS
EREPTUM. INGENIO. EXCELSO. LABORE
INDEFESSO. ERUDITIONE. INUSITATA. IN
LITERARIA. REP. QUASI. FATALITER. RECU.
PERAVIT. SED. PRAESERTIM. EIUSDEM
MODESTIAE. QUOD. SIBI. FIERI. VETUIT
IIDEM. QUI. IN. URBEM. HANC. VOCARUNT
CURATORES. ACADEMIAE. AC. URB. COSS.
HOC. IN. LOCO. MONUMENTUM. P. E. L. C.

IPSE. SIBI. AETERNUM. IN. ANIMIS. HOMINUM. RELIQUIT.

DANIELIS HEINSII
ORATIO II,
Ad Amplissimos Academiæ Curatores, & Vrbis Consules,

DE

MONVMENTO
IOSEPHO SCALIGERO
ab iis decreto.

VM Iosephum Scaligerum, optimarum artium principem in hanc vrbem euocastis, nemini dubium esse potuit, quin quæ vbique sapientiæ studia iacerent, ea copiis vestris atque industria in hac vrbe viuere ac spirare inciperent: cum eidem autem in hac ipsa ciuitate feliciter defuncto, monumentum publice erigendum decreuistis, videmini mihi gloriam & existimationem vestram hoc eodem in marmore, in quo nomen eius, insculpsisse. Videmini cum immortalitate illius viri contendere, & iisdem quibus ille alis ad æternitatem eniti. Nam si quisquam post memoriam hominum, cui mori necesse esset, omnem mortis vim ac potestatem euasit; si quis altius sepulchro suo iacet, & cum corpus naturæ concesserit, gloriam cum vniuersitate rerum æquauit; is profecto ille est, cui cum nullos viuo amplius possetis, mortuo hunc honorem exhibuistis. Is Iosephus Scaliger est, inquam, qui non admirationem sui sed stuporem posteris reliquit. Cuius incredibile ingenium, tanquã flam-

ma quædam aut fax publica, e cœlo delapsa & in terras demissa, artes omnes omnes disciplinas illustrauit: cuius inexhausta memoria, omnium rerum ac linguarum receptaculum & profunda quædam vorago fuit. In quo ipsa natura experiri voluit, vtrum plura obtrectare improbi, an mirari eruditi ac honesti possent. Qui imperio maiorum exutus, dignitate spoliatus, sæuientis impetum fortunæ primus retardauit: quæ cum tanquam temulenta quædam ac insana fœmina, in familia illustrissima, omnia raptaret, laceraret, frangeret, immortalitate literarum illam exarmauit: suis autem, cum iam cætera non posset, dignitatem ereptam, & existimationem reddidit. Neque dubium est quin quod vestrum de hoc homine iudicium fuerit, orbis vniuersus iam expectet, quin opinionem de hoc viro tam cœlesti suam, omnes quæ vbique viuunt gentes, confirmari a vobis desiderent: quin suffragium vestrum vltima propemodum Barbaria, de tam inaudita hactenus virtute poscat & efflagitet. Sed præcipue terrarum illa regina, parens illa optima ingeniorum & nutrix Gallia, quæ ciui-
libus

libus vexata diſcordiis, ſanguine ſuorum inuoluta ac cædibus, virum hunc tantum, inuita vobis tradidit, & vt mater quædam animi impos & de poteſtate mẽtis tot calamitatibus deiecta, ab vberibus ſuis pignus hoc auelli paſſa eſt, nunc paulatim pace recreata, & amore literarum flagrans, ſolum hunc loquitur, miratur, obſtupeſcit, in illius laudibus defixa hæret, & cũ adhuc viuum & ſpirantem fouere & amplecti non potuerit, ſaltem vltimum defuncto honorem perſoluere deſiderauit; animo nunc toto fieri id a vobis poſtulat, & poſtremum hoc decretum, tanquam voluntatis veſtræ teſtem, implorat. Etenim ſi, vt prudenter a Solone dictum fuit, finis expectandus eſt, vt recte iudicetur, & poſt Actum fabulæ ſupremum, plauſus excitatur: Iacet ille eruditi orbis ſplendor; illa fama literarum ac anima, & ſupremum a vobis debitumque virtuti ſuæ ſuffragium requirit. Non quo magis innoteſcat, qui celebritatem ſuam iam vbique diffudit: non vt eruditis commendetur, qui iam princeps literarum ore omnium & Apollo Muſarum iudicatus eſt: ſed vt nerui inuidiæ ac poplites, tan-

quam gladio quodam & acutissimo mucrone, testimonio hoc vestro succidantur, vt calumniæ iugulus petatur: quæ vt bellua immanis ac cruenta, adhuc cineres extincti & ossa inuadit; adhuc rebus humanis exemptum vltra mortem persequitur; neque odii sui finem ibi ponit, vbi vitæ finem ipsa Natura posuit. Nam cum reliquis hominibus conditionis suæ patrocinetur imbecillitas, cuius proprium est errare & labi: huic soli nihil ignoscendum putant, qui tantopere oderunt. Sed quemadmodum in Siculo mari Scyllam esse quandam fabulantur, formosissimam puellam, cuius inguina perpetuo allatrant canes: ita omnes magni illius viri errores ventilant & excutiunt portenta quædam & abortus literarum; ingenii autem vim ac maiestatem, neque imitari velint si possint, neque possint si velint. Qui vt magis recordatione tam præclaræ virtutis vulnerentur, & vt magis odisse ea incipiant quæ mirari satis non possent, nisi tales essent, non in chartis tantum sicut antea & libris, verum etiam in saxis ac lapidibus, laudes Scaligeri videbunt. Quæ cum calamo pro dignitate scribi non pos-

sent,

ſent, ferro admodum profunde in marmore incidendæ fuerunt. neque in priuatis hominum muſeis aut tricliniis, ſed in templis, hoc eſt proprio diuinitatis loco, dedicandæ fuerunt. Satis iam priuata laude commendatus erat, qui terrarum orbem nominis celebritate occuparat: publica requirebatur: qua iam totum vobis virum vindicaſtis. Et profecto quamuis magnus Cæſaris animus, rerum omnium capax, nunc in ipſo æternitatis ſinu conquieſcat, & inanes infra ſeſe curas hominum contemnat; tamen eſſe indignos hoc depoſito Nitiobrigas exiſtimo, quibus quoties peregrinus aliquis accedit, digito ſepulchrum viri tanti demonſtrandum eſt: quem ibi ſitum eſſe nemo ſciret, niſi quidam ſupereſſent qui meminiſſe poſſent. Nemo hic Scaligerum quæret, quin continuo inueniat: neque oculi tantum ſed & animi omnium, in his ductibus, his literis, hoc præclaro monumento veſtro, in hoc teſtimonio habitabunt. Exultabunt eruditi ac præſtantes viri, contabeſcent improbi & furioſi: peregrini vero nuſquam liberalius virtutem quam a vobis excipi videbunt. cuius cer-

tiſſimum indiciũ eſſe ſolet, quicquid iam defuncto exhibetur. Et cum omnium teſtimonio aut poſt mortem liuor euaneſcat, aut paulatim magnis virtutibus concedat, veſtra quoque gloria cum ætate ipſa accreſcet: & quo maior omnibus videbitur, cui poſtremum hunc honorem habuiſtis, eo melius de vobis quoque omnis iudicabit poſteritas. Effloreſcet indies illius viri nomen, quo maiorem nulla ætas vidit, nulla forſitan videbit. Vaſtum illud & prodigioſum ingenium, admiranda illa & ſtupenda induſtria, illa tot linguarum ſcientia, quot ſine admiratione numerare nemo poteſt, accuratum ac diuinum illud iudicium, non latere magis quam deleri aut extingui poteſt; ſed cum immortali veſtra laude, ſupra vim annorum & inanes improborum conatus, ſupra factiones æmulorum ſemper eminebit: ac vt ignis quidam ſemper & per vniuerſum orbem latius emerget ac erumpet. Vos ſupremus eruditionis magiſtratus, & ſenatus quaſi quidam literarum, quibus Academiæ huius cura incumbit, cum parentibus patriæ Ioſephum Scaligerum in hanc vrbem

olim

olim euocaſtis, viuentem omnibus honoribus ornaſtis, mortuo ad æternam exſtincti recordationem ac memoriam, publico ſumptu monumentum decreuiſtis: inuidiæ ac improbitati obuiam eundum putaſtis: in delubro publico virtutes eius omnibus legendas exhibuiſtis: nihil aut ſuperſtiti negaſtis, aut defuncto jam prætermiſiſtis. Tu pro ſumma tua beneuolētia, Myli Nobiliſſime, vnicum humanitatis Belgicæ exemplum, in cuius anima ipſa hæc ſtudia noſtra creſcere & florere videntur, primus in hanc curam incubuiſti, & amico, qualem poſthac neminem videbis, pro amore ſolo, grauiſſimum autoritatis tuæ pondus reddidiſti. Quicquid reſtat, nobis id committite. Nos ingenii humeris & quaſi ceruicibus, ſupra ipſa Mauſolea, quæ expreſſa hic videtis, ipſa inuidia ſpectante ac ringente fruſtra, regem noſtrum extollemus ac locabimus: & quam ipſi per nos forte adferre non poſſemus, a memoria diuini illius viri, ab idea illa plus quam humana, fauente Deo immortali, vim dicendi ac ſcribendi mutuabimur.

Hic monumenta Scaligerorum Veronensia inserantur.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" -
NAPOLI

DANIELIS HEINSII
MANES SCALIGERI.

APOTHEOSIS.

ST via, quæ primum cælo manifesta sereno
Pandit iter magnis virtutibus. omnis in orbem
Ardet, & errantes per cælum colligit ignes.
Stant flammæ ingentes stellarum, & purior æther
Illustres animas, postquam atro e carcere ventum est
Accipit, & pulchro venientes lumine cingit.
Illic Æacides, illic post tristia monstra
Libratasque domos cæli, quas maximus Atlas
Sustinet, & summo nutantes vertice fulcit,
Constitit Alcides, sæuaque oblita nouercæ
Pectora, sideribus mediisque immiscuit astris.
Ante alios longe heroas longeque refulgent
Benaci proceres, quos non incognita virtus
Extulit, & duræ rursus pressere ruinæ,
Fortunæque vices & inexpugnabile fatum.
Sub pedibus fracti fasces, curuæque secures,
Sceptraque nunc inuersa iacent, sacrique tiaræ,
Solamen regni veteris totidemque dolores.
Nec non & regum exuuiæ, perfossaque centum
Arma locis, clypeique immania vulnera passi,

Loricaque hosti detracta in limine pendent.
In medio, quondam pulchro percussus amore,
Natura incumbit gremio sacrisque lacertis
Caesar, & insueti spectat miracula mundi;
Purpuream indutus chlamydem: quam diuite gemma
Ipsa parens rerum multoque illuserat auro.
Illic principia & nascentis semina mundi
Aspiceres ferri passim, passimque vagari,
Paulatimque alias aliasque assumere formas.
Nec non & variis animalia quaeque figuris
Caelo efferre caput: durosque assurgere in armos
Corpora taurorum: natosque ad tristia bella
Feruere cornipedes, suspensaque voluere crura,
Et librare pedum alterno vestigia passu.
Illic & volucres scindentes aëra pennis,
Et totam Oceani vasto cum gurgite gentem,
Fecerat alma Deûm genetrix. Ille abdita rerum,
Et genera, & formas, primasque ab origine causas
Illis luminibus lustrat, quibus omnia quondam
Eruit, & seros vetuit nescire nepotes,
Quae caelum irradient flammae, quis sidera pascat
Spiritus; & terram mediis infixerit vndis.
Infra orbem geminum Nerêique vndantia regna
Insanumque videt Borean, caeloque minantes
Aeolios fratres, cogentesque aëra nubes,

Et

Et pluuios rores, & gratos frugibus imbres.
Ipsa immota manet nullis obnoxia ventis
Heroum sedes, & lato inuoluitur igni.
Illuc Iuliadem rerum pulcherrima Virtus
Duxit, & in tuta pressum statione recepit
Inuidiæ iaculis, & sæua afflatibus hydræ:
Quam quondam omnipotēs alto submouit Olympo,
Septem orbes, septem vibrantem in prælia linguas.
Cætera serpit humi: solum in sublime venenum
Spargitur, & fœdo virtutem inuadit hiatu,
Cognatasque Deis animas & pectora tentat.
Ollis fata negant præclaram irrumpere sedem,
Ni prius infandam dederint in vincula pestem.
Illam insultantem frustra, frustraque vomentem
Tartareum virus, spinosaque verbera caudæ
Intentantem oculis, vi contra immobilis heros
Fregerat, & certo spirantem eliserat ictu.
Ergo vbi peruenere locum sedemque beatam,
Extemplo immensæ cesserunt cardine valuæ,
Et patuit formosa domus, tectoque recepit
Magnanimum heroem. primumq; ex ordine mater
Ambrosiæ succo mortaleis perluit artus,
Annorumque domat vires, turpemque senectam
Exuit, & lethi ignaros aspirat honores.
Haud aliter media surgentem ex ignibus Oetæ

Alternos humeros semustaque membra mouentem
Perruptorem Erebi, mactatoremque ferarum
Alciden videre Dei: iuxtaque Iuuentas
Astitit, & latos humeris iniecit amictus.
Accurrunt proceres antiquæ stirpis origo
Assurguntque viro: totoque ex agmine maior
Cæsar, in amplexum lachrymis occurrit obortis,
Deduxitque manu, solioque excepit auito,
Et primo memorat longæuam a sanguine gentem;
Tot Diuos Verona tuos, Hunnumque ferocem,
Fractum animis, totoque eiectum corpore regni,
Nec læto auspicio fundatam Antenoris vrbem.
Heic cæli sedet in medio, Phœbumque cadentem,
Vel quantus veniens rorantes discutit vmbras,
Astraque metitur radiis, serumque Booten,
Semotamque Helicen, strictumque Orionis ensem.
Nec non & spatia Annorum, Mensesque, Diesque,
Temporaque, & certis descriptum legibus Æuum,
Omnia quæ quondam populis obscura per orbem
Prodidit, indulgens studio: totamque per æthram
Spargit ouantem animam, vastoq; immittit olympo.
Salue ingens cœli decus: &, tua sacra per orbem,
Per populos vrbesque omnes & regna ferenti
Sis felix: nostrique memor, procul aspice tetram
Inuidiæ pestem. quæ te, quanquam aëris alti
Inuectum

Inuectum nubes, & sidera summa videntem
Sub pedibus, sequitur: vanisque exercita curis
Nondum diuinos patitur requiescere manes.

In defectum Lunæ, qui supremam Scaligeri noctem præcessit.

QVOD *mæsta Phœbe, non vt ante, vultum*
Indulsit orbi, sed tenebricosis
Noctem profundam duplicauit vmbris,
Cessitque tota destituta luce:
Non illa fratri cornibus retusis
Submisit igneis ante mutuatos.
Nox illa nostra est. Cæsaris propago,
Lux prima mundi, vita literarum
Chaos minatur, nunciatque noctem.
Qualem nec olim perfida Thyestis
Fecere mensæ, cum fugatus ora
Auertit ausis palluitque Titan,
Diemque solis non dedit Mycenis.
Plus execrandum est, quicquid orbe toto
Lucent tot anni. posterique pendent

Centum-

Centumque retro sentient nepotes,
Jngrata Diuis quod meretur ætas:
Cum densa terris nox scientiarum
Caliginosas inuehet tenebras,
Mergetque ritus pristinos & artes,
Suoque quicquid imputabat æuo,
Cuius serenum non tulere vultum.
Hac nocte mæstos deficit iugales
Formosa Phœbe: cras abire Titan
Minatur orbe. Barbari sequuntur.

EPI-

EPITAPHIVM I.

Regius a Brenni deductus sanguine sanguis,
Qui dominos rerum tot numerabat auos,
Cui nihil indulsit sors, nil natura negauit,
Et iure imperij conditor ipse sui,
Inuidiæ scopulus, sed cœlo proximus ipsi,
Illa Juliades conditur, hospes, humo.
Centum illic proauos, & centum pone triumphos,
Sceptraque Veronæ, sceptrigerosque Deos,
Mastinosque Canesque, & totam ab origine gentem,
Et quæ præterea non bene nota latent.
Illic stent aquilæ priscique insignia regni,
Et ter Cæsareo munere fulta domus:
Plus tamen inuenies quicquid sibi contulit ipse,
Et minimum tantæ nobilitatis eget.
Aspice tot linguas, totumque in pectore mundum:
Innumeras gentes continet ille locus.
Crede illic Arabas desertaque nomina Pœnos,
Et crede Armenios Æthiopasque tegi.
Terrarum instar habes: & quam Natura negauit
Laudem vni populo, contigit illa viro.

EPITAPHIVM II.

INVIDIÆ *domitor, monstrorum interritus: in quo*
Improbitas vires fregit & ira suas,
Tanto animis maior, quanto crudelior hostis
Verteret in sacrum tela cruenta caput,
Dîs genitus, diuis nunc redditus, hîc iacet, hospes,
Iuliades: quantum claudere terra solet.
Occidit & sæuus Troiæ populator Achilles,
Hectoreos cineres Ilia clausit humus.
Clausit & Aiacem Rhœtei in littore ponti:
Exuuias ingens Herculis Oeta tulit.
Iuliadem tantis æqualem heroibus, æqua
Nominibus tantis terra Bataua tegit.
Virtutem ne quære, hospes. patet orbis vterque.
Non alio virtus clauditur vlla loco.
Cœlum animis, orbem heroes virtutibus implent.
Quod superest, tellus qualibet apta, tenet.
Mausolea tegunt priscos insignia reges,
Vnde illi generis gloria prima venit.
Regibus hoc satis est. toto iacet altior orbe,
Qui propriis totam laudibus implet humum.

EPI-

EPITAPHIVM III.

TEMPORVM EMENDATORI.

LVX *illa terræ, cuius vltimi nomen*
Nouere Seres, quem perusta gens Phœbo
Indi loquuntur, cuius impetum liuor
Adhuc tremiscit, vt leonis extincti,
Nec profuturis eminus petit telis,
Semen Deorum, Cæsaris sui proles,
Iocus proteruæ ludicrumque fortunæ,
Sed maior ipsa, pallidoque liuore,
Et vtriusque victor, hoc iacet busto.
At ne quid æui sæculique vis possit,
Diesque longa deleat viri nomen,
Quo maius orbis altiusque nil vidit,
Deuinxit ipsum Scaliger sibi tempus.

IOSEPHO SCALIGERO
LINGVARVM PROPE OMNIVM PERITO,
TEMPORIS EMENDATORI,
ANTIQVÆ ASTROLOGIÆ ILLVSTRATORI.

SOLVS *qui totum discendo exhauserat orbem*
Naturæ sibi vix sufficientis opus,
Omnia conatus peruaserat omnia, proles
Cæsaris, & vidit nil superesse sibi.
Jam puero Graii, puero cessere Latini,
Dat puero victas Martia Roma manus.
Insequitur Phœbum (tanta est audacia mentis)
Et pariter per quas proficit ille vias.
Æthiopes cedunt, cedit gens conscia Nili,
Et cuï Nilus adhuc dissimulatur, Arabs.
Cedunt Armenij, cedunt Persæque Syrique:
Et si quem medio conspicit orbe dies.
Tendit in occasum, sed postquam cesserat ortus:
Hic quoque quæ discat, cætera doctus, habet.
Tempora restabant: vastum complectitur æuum,
Et toto maior tempore, tempus obit.
Quid superest Natura? pudet. iam exhauserat orbem.
Si dederis cælos. hic quoque mente fuit.

IOSE-

IOSEPHO SCALIGERO
VIRO SVPRA LAVDEM.

PROLES *regia, nominisque vindex*
Et sui simul & simul suorum,
Qui menses veteres, diesque, & annos
Certo limite finibusque clausit,
Cuius sæcula nunc eunt & horæ,
Et qui tempore profuturus omni
Sibi tempora solus obligauit,
Cuius bis duo millies laborum
Bis sex Herculeos premunt labores,
Solus omnia, terminusque voti,
Qui dum pristina quæque reddit orbi,
Et nondum genitos docet nepotes,
Totum laudibus occupauit æuum;
Et ne debita sanguini Deorum
Nouus sidera permearet hospes,
Suis sedibus ordinauit astra,
Et cælum meruit, quod ante vidit,
Dignus Cæsare maximo virorum,
Et cum Cæsare maximus virorum;
Quem laus amplius haud deceret vlla,
Et qui laudibus haud faueret vllis;

Maior qualibet altiorque laude;
Quaris quod sibi pramium relinquat,
Stupor Scaliger eruditiorum?
Digno heroibus exitu potitus,
Toti concidit inuidendus orbi.

QVERE-

QVERELA.

MISELLE vates lachrymisque lugende
Suspiriisque, quotquot exprimi possunt
Ex ore & imo pectoris penetrali,
Adhuc moraris illius sequi manes,
Cuius suaui nunc carebis aspectu
Et ore semper? Ah miser! tibi quales
Juere Soles, cum vocatus & gratus
Semperque onustus carminum pia mole,
Jllos Penates lætus hospes intrabas,
Virique vultum & ora conspicabare,
Quo nil Olympo maius aspicit Titan,
Nihil secundum pulchra conspicit Phœbe.
Ibi illa vestra blanda dona Musarum
Blandosque lusus vsque & vsque poscebat,
Nec tu petenti promere illa nolebas.
At nunc beato separatus amplexu
Miser vagaris solus, & grauis luctu
Mœstos ocellos perpeti rigas imbri,
Errasque passim: qualis auio in saltu
Priuata caro compari gemit turtur,
Aut nata matrem sola luget amissam,
Nondum iugales passa nata complexus.

Vel quæ sub umbra populi sedens mœsta
Lugubre carmen integrat soror Procnes,
Raptosque fœtus quos arator implumes
Absente matre nesciaque subduxit,
Plorat, nec ullum luctibus modum ponit.
Fessusque lachrymis, lachrymis tamen gaudens,
Noctem querelis ducis, & diem fletu.
At ille toto nunc remotus it mundo,
Totisque terris, in virentibus campis,
Vbi suauis sibilat tepor venti,
Fauoniusque lenis instrepit ramis,
Et aura pulchros frigerans parit flores,
Et fons per herbas candido strepens lacte
Puros lapillos inter, irrigat terram,
Lenemque somnum manibus piis suadet,
Auesque voce tinnula solum mulcent,
Jnque arborum trementibus comis viuunt.
At sacra circum lympha Tethyos puræ
Defendit imbres, & niues pruinosas,
Polusque dulci delicatior somno
Molles rosarum desuper pluit nymbos,
Et liliorum lacteas niues spargit,
Sonantque lato pascua undique plausu,
Syluæ cachinnis, antra personant risu,
Vmbræ choreis, vocibusque iocundis.

Ibi illa turba nota posteris sæclis
Myrto capillos implicans Dionea
Comisque lauri virginis, per herbosos
Colles vagatur, & diem ioco ducit.
Ibi ille terris notus omnibus noster
Et æmulandus viuit omnibus sæclis.
At tu beato separatus amplexu
Adhuc moraris illius sequi manes,
Cuius suäui nunc carebis aspectu?

THRENVS.

QVALIS *perpetuo natorum pallida luctu*
Et duris Niobe exercita funeribus
Stat misera in saxo, cuï guttatim vndique lympha
Hinc atque hinc mœsto depluit e Sipylo,
Aut quales nondum oblitæ fratrisque suique
Stant lachrymis vda iugiter Eliades,
Infelix Phaethusa, & ramis obsita Phœbe,
Et totidem ramis obsita Lampetie,
Quas neque grata Ceres, neque curarum exitus omnium
Humida nox blando detinet obsequio,
Sed Matuta parens semper, formosaque semper
Inueniunt madidis sidera corticibus.
Tales Dî lachrymas talem aspirate dolorem
Heu misero nimium numina sæua mihi.
O pater, o nostræ quondam tutela iuuentæ,
O animâ mihi dilectior atque oculis,
Cui ego consueram tristem lenire dolorem,
Et capitis sacram sistere canitiem!
Tecum delitiæ, tecum omnia gaudia nostra
Fracta iacent: tecum funditus occiderunt
Munera cuncta Deûm. nec quæ nos cunq; iuuabant,
Nec mihi iam lux hæc, nec mihi grata dies.

Ipsa

Ipsa etiam quae te praeunte ah perditus olim
Dulcia Musarum gaudia contigeram,
Hac quoque tecum abiere hinc omnia, ceu vapor olim
Ludibrium ventisq́ spargitur Æoliis.
Nec mihi blanda placent Musarum gaudia, nec mî
Promere stat moesti delicias animi.
Sed qualis virgo casta coniuncta parenti,
Sedula maternis vortitur in studiis,
Quam iuxta radiique & viminei calathisci
Arma iacent blandae debita militiae:
Ipsa haeret super incumbens, gratumque laborem
Assiduis usque deproperat digitis.
At si mox eadem castâ est orbata parente,
Sideraque accendit seque suamque domum,
At fusi calathique iacent procul heu deserta,
Et misero pecten voluitur e gremio.
Sic mihi Musarum tecum omnis gloria sordet,
Et penitus nostro diffluit ex animo.

THYRSIS,

ECLOGA BVCOLICA,

In obitum eiusdem.

ÆGON. MNASYLVS.

AMISSVM tristi longæuum funere Thyrsin,
Thyrsin delicias pastorum, & gaudia ruris.
Amißum flebant pueri Mnasylus & Ægon.
Flebant, & lachrymis ingentibus ora rigabant,
Flebant & populi, flebant armenta gregesque.
Sed tamen ante alios longe mæstißimus Ægon,
Sæpe illi solitus cum nox obscura capellas
Cogeret, & mæstos arceret matribus hædos,
Sæpe suos illi recitare assuetus amores,
Et duræ fastus Amaryllidis. ille senectæ
Oblitus propriæ, propriosque oblitus amores
Præbebat facilem pueris cantantibus aurem.
At puer infelix amisso Thyrside, solus
Errabat, mare vicinum vicinaque circum
Littora: vel Rheni spatioso proximus alueo,
Crudeles Diuos & flecti nescia fata
Poscebat Thyrsin: sed nec crudelia fata
Nec Diui ereptum reddebant funere Thyrsin.

Sæpe

Sæpe illum immemorem ſeræ decedere nocti
Heſperus inuenit lachrymantem, & dura vocãtem
Sidera nequicquam: ſæpe illum inuenit eundem
Lucifer. errabant ſolæ per deuia capræ.
Tum quoque Mnasylum viridi complexus in alga
Talia iactabat nil reſpondentibus vndis.
Ecce, peregrino redeunt e littore puppes,
Et cum nocte pecus, redeunt cum nocte iuuenci.
Omnia cum redeant, ceſſat mea gaudia Thyrſis.
Septima formoſos cælo nox extulit ortus,
Et toties iuga iam bobus detraxit arator,
Et matutinos decuſsit bucula rores;
Thyrſis abeſt. abſentis adhuc veſtigia littus
Exhibet, & fruſtra quacunque in littore paſſus
Thyrſidis apparent, hic & veſtigia figo,
Perque eadem errantem nox occupat, & videt Eos
Altera, nec vacuæ ceſſant plangoribus horæ.
Interea pecudes nullo paſcente, per herbam
Vicinas comitantur oues: mæſtaque iuuencæ
Noctis in aduentum vicina armenta ſequuntur.
Lac quoque, ſit quamuis iam formoſiſsimus annus,
Aret in vberibus: nec me mulctralia, donum
Thyrſidis extremum, nec quæ mulctraria plenis
Admonet vberibus, ceu quondam, Theſtylis vrit,
Extinctique animo languent Amaryllidis ignes.

Carmina iam sordent (nam cui mea carmina cantem?)
Et mihi discedens tamen hac armenta reliquit.
Et dixit moriens: post me pulcherrimus Ægon,
Ægon hos calamos mortis solatia nostra
Inflabit, tanto reliquis dilectior Ægon
Quanto pulchra suo capra est villosior agno.
Quanuis sæpe meos seruauit Tityrus hædos,
Et mihi sæpe suos Mnasylus rettulit ignes.
O dilecte puer, tu nunc cantabis in illo
Littore, nec nostras vnquam obliuiscere Musas.
Ipse etiam tumulo facies solemnia nostro,
Ipse apium, ipse hederas, ipse humida lilia carpes,
Extremamque meis intexes oßibus vmbram.
Atque aliquis forsan Lethææ in gramine ripæ
Deferet erranti tua carmina: cum mare Thyrsin,
Cum Thyrsin scopuli, percussaque saxa sonabunt.
Audiet extinctus post se sua nomina Thyrsis,
Audiet, & priscos animo reuocabit amores,
Audiet ipse suam lætusque agnoscet auenam.
Nec tibi linguarum contagia, nec mala Codri
Iurgia sunt metuenda: petat licet omnia liuor.
O dilecte puer, tu nunc in littore pasces
Has pariter, pariterque tuas quas ante tenebas.
Nos procul hinc (nec enim non cedunt omnia fatis)

Persephones pascemus oues: vbi purior aer,
Et viui fontes, & sponte innoxia taxus.
Nec mare littoribus pugnat, nec flumina ripis
Diluuiem meditantur. amant & flumina ripas,
Et mare tranquillum securam allabitur algam.
Hæc Ægon, Ægona suo Mnasylus ab antro
Excipit, & tristem solatur carmine curam.
Sidera quæ blandos hominum spectatis amores,
Egressi terris iuuenes, quos æthere summo
Fixit, & æterno sacrauit Iupiter auro,
Vos etiam quondam pars hoc in littore nostri
Cantabat Thyrsis: nunc vobis proximus ipsis
Ipse suas cælo vobiscum conspicit agnas.
Et fauet, vt quondam, pastoribus, & pia ducit
Ocia; nec tristes aspirat ab æthere ventos.
Quaque mouet, Zephyri accedunt, imbresque furentes
Comprimit & Borean, & agentes nubila Coros.
Forsitan & pascit, ceu quondam pauit in herba,
Nubibus in mediis: & nostro gaudet amore.
Nec Deus Arcadiæ numen præsentius illo est,
Nec Deus Arcadiæ certet cum Thyrside iungi.
Thyrsis & infestas extinxit frugibus herbas,
Et segeti gratos defendit sentibus agros,
Et lolium infelix, & inertem eiecit auenam.

Hor-

Horret humus, squallet rapto Parnassia rupes
Thyrside, nec cœtus hominum respexit Apollo.
Thyrsis & ignotum pastori repperit annum,
Errantemque suo distinxit limite mensem,
Æqualesque dies, & priscum reddidit æuum.
Thyrsis & antiquos docuit procedere ritus.
Sidere quo Bacchum vicinia tota sonarit,
Quo Cereri gratus sua præmia messor in vmbra
Soluerit, ingentem aspiciens securus aceruum.
Quo tibi magna Pales sacro de sulfure fumum
Fecerit, & festum pastor transcenderit ignem,
Cum lauro velantur ouilia, castaque laurus
Lustrales latices, & noxæ oblivia versat.
Nunc quoque humo pueri saxoque inducite laurum
Thyrsidis, & puræ spargantur frondibus vndæ.
Vndam alij spargent, tumulo lac inferet Ægon,
Lac Ægon: Mnasylus aquas e flumine viuo
Hauriet, & sæuos arcebit nunc quoque soles.
Non tamen & nobis solatia parua reliquit,
Discedensque meis extremum amplexibus hærens,
Pignus habe hoc, dixit: nec quisquam ex agmine vestro
Munera nulla feret. reddent hæc munera vobis
Extinctum Thyrsin. Nec tu monimenta Menalcæ
Despice, quæ nobis Riphæi e frigore ponti

Misit,

Misit, & Arctois e montibus ipse Menalcas.
Nec tu pauperiem puer aspernabere nostram,
Nec proauos meditare, ingentia nomina, nostros.
Mille greges illis Benaci fluminis vndam
Libabant: centum tondebant pascua tauri.
Omnibus errabant ter centum in montibus agnæ.
Nunquam illis, nunquam teneris lac defuit hœdis;
Pars quoque pressa fuit. sæpe hac mihi vespere sero
Narrabat genitor, cœlo notissimus ipsi
Antiquus Corydon: quem nunc procul altera tellus
Detinet, & toto circumfluit amne Garumna.
Omnia fata tulere, & habebunt nos quoque fata.
Talia cantabant pueri: cantantibus illis
Hesperus extremam veniens abrupit auenam.

ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΒΟΥΚΟΛΙΚΟ͂Ν ΕΙΔΎΛΛΙΟΝ ΕἸΣ ΤῸΝ ΑΥ̓ΤΌΝ,

Δωρισί.

Εἴαρος ἀρχομένοιο παρὰ Ῥήνοιο ῥόοισι
Δάφνις βωκολέεσκε· φίλον δ' ὀλολύσδετο Θύρσιν
Μῶνος ἐών· τοιάν δ' ἀνεβάλλετο μῶνος ἀοιδάν.
Οὔπω δὴ πεδίονδε κατήλυθες, ὦ φίλε Θύρσι,
Ἠλύσιον, τρίλλιστον, ὅθεν πάλιν οὐκέτι νόστος,
Ἄμμιν δ' οὐκέθ' ὁρατὸς ἀποίχεαι· ἄλγεα δ' οἷα
Αἰὲν ὀδυρομένοισι τεὸν μόρον ἄμμι λέλοιπας.
Οὐκέτι δὲ μέλος ἁδὺ τοι ἄσδομες, οὐκέτι σεῖο
Ὡς πρότερον σύριγγος ἀκούομες, οὐκέτι μοίσας·
Τάν με πρὰν ἐδίδασκες ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι
Νάπιον, εἰσέτι μικκὸν, ἔτι νέον· ἦΰτε μάτηρ
Παῖδα φίλαν ἐδίδασκε πολύστροφον ἱστὸν ὑφαίνειν.
Ἤΰτε δ' ἦρι πράτῳ ἐπὶ πρέμνοισιν ἀηδὼν
Ἑσδομένη, περὶ τέκνον ἀεὶ στρωφῶσα ποτᾶται,
Μοῖσαν δ' ἱμερόεσσαν, ἑάν τ' ἐδίδασκεν ἀοιδάν.
Ὥς τοι ἐγὼ παρέμιμνον, ἐμεῦ δ' ἄτερ οὐδέποκ' ἦσθα·
Οὐδ' ὅκα φέγγος ὄρθιτο κατ' αἰθέρος, οὐδ' ὅκα γαῖαν
Νυκτὸς ἀμερσιπόνοιο κατακρύψεν ὀμίχλα.
Οὐ γάρ τις σέθεν ἄλλος ἐν ἀνδράσιν ἅδιον ἆσε,
Οὐδέ τις ἰσοφάριζε, καλῶς σύριγγι λιγαίνων
Οἷον τὺ ψιθύρισδες. ἐγὼ δ' ἔτι δεύτερον οἰσεῖν
Ἄθλιον ἤλπισδον σεῦ ἀεὶ τάλας· ἀλλὰ τάδ' ἄμμιν

Μοῖσαι

Μοῖραι ἀναρπάξαντο, καὶ ἁ πανδάμιος ἄτα.
Νῦν δ' ἐμὲ μῶνον ἔλειψας, ἐμεῦ δ' ἄτερ ἐν χθονὶ κεῖσαι,
Μῶνος νόσφιν ἐμεῖο τὸν ἄτρεπτον ὕπνον ἰαύεις.
Ἄμμες δ', ὡς νέοι ἄρνες, ὅιν πέρι τὰν λύκος ἔκτα
Ποιμένος οἰχομένοιο περιπλάσδονται ἀν' ὕλαν,
Οὔθατα δὲ τρίβοντι, κατακταμένας περ ἀνάγκα·
Ὥς σεο νῦν ἔτι μοῖσαν ἀμέλγομες, ὡς ἔτι σεῖο
Πίνομες οἰχομένω γάλα μείλιχον· εἰσέτι γὰρ ζῇ
Ὅσα πάλαι κατέθηκες ἐν ἀνδράσιν, ὡς δὲ μελίσσας
Κηρία σεῖο θανόντος ἐν ἀνθρώποισι λέλειπται.
Τοῖσδε γὰρ οὔποτε χεῖρα πολύστονος ἐμβαλέει Ἄδης,
Μῶνα δ' ἀεὶ φεύξεῖται ἀταρτηρὸν στόμα Λάθας,
Μῶνα δὲ Περσεφόνας οὐκ ὄψεται ἄγριον ὄμμα.
Τῶν δὲ τεῶν πατέρων φάος οἴχεται, ἠδὲ καπνοί,
Πάντα δὲ κεῖται ἄπυστα· βαρὺς δ' ἐπικάππεσεν Αἰών.
Ἀλλὰ σύ μοι, προπόθατε γέρον, κόνις ἔσσεαι ἤδη.
Ἄμμες δ' ὁσσάκι μᾶνες ἀγακλυτὰ τέκνα σελάνας
Ἀΐλινον ἆμαρ ἄγωσι, τεὸν περὶ νηλέα τύμβον
Στεψεῦμες στεφάνοισι καὶ ἐρσαλέοισι πετάλοις.
Δάκρυα δὲ σταξεῦμες ἐπὶ χθονὶ, καὶ γάλα λευκὸν,
Ἄλλά τε μείλια πολλὰ, τὰ μηδ' ὤφελλε χέοντο·
Αἰὰς δ' ὄνομα σεῖο κατ' ὠρανὸν ἀντιβοασεῖ.

ΕἸΣ ΤῸΝ ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΤΆΦΟΝ,

Δωρισί.

Τίς τίνος ἔπλετο τύμβος; ὑπὲρ τύμβου δέ τις ἄκρῳ
 Ἑσδόμενος, ξανθοὺς ἐκκέχυται πλοκάμους,
Μαινομένῳ μέγα δή τι πανίκελος; ὦ ξένε τύμβον
 Παιδὸς ἀνικάτου Καίσαρος εἰσοράας.
Ἀιεὶ δὲ φθόνος ἄμμιν ἐφέσδεται, οὕνεκεν ἥρως
 Παντοίας ἀρετᾶς ἔδρεπεν ἀγλαΐαν.
Ἄλλων χείσδετε τύμβον ἀλείφασιν. ὁ φόνος αἰεὶ
 Παίδεσσι μεγάλων ἕσπεται ἀμιθέων.

ἌΛΛΟ

ἌΛΛΟ ὩΣ ἈΠΟ' ΝΕΚΡΟΥ.

Γράψον ὅλον μοι κόσμον ἐπὶ κρηπῖδι τάφοιο,
  Τῷδ' ἔπι καὶ γλωσσέων εἴδεα παντοδαπῶν.
Γράψον καὶ φθόνον αὐτὸν ἀμείλιχον· ὃς δέ μοι αἰεὶ
  Ἡμετέρῳ στενάχοι τύμβῳ ἐφεζόμενος.
Τοῖσι δὲ δακρυχέουσα Τύχη καὶ Πότμος ἑπέσθω.
  Μέσσον δ' ἐν τούτοις θάψον Ἰουλιάδην.
Γλωσσέων γὰρ πέλον ἴδρις ὅσων περὶ κόσμος ἐέργει·
  Κεῖνα δέ μοι λοίσθω πάνθ' ὑποτασσόμενα.

ἌΛΛΟ.

Μὴ τύμβον παρὰ τοῦτον ἐπεσσύμενος τρέχ' ὁδῖτα,
  Ἡρώων μεγάλων οὐκ ἀλεγιζόμενος.
Καίσαρος ἀντιθέοιο πάϊς μεγαλώνυμος ἤμην,
  Ἤμην Σκαλδυνῶν αἷμα διοτρεφέων.
Μοῦνος δ' ἀλλοπρόσαλλος Ἄρης ἐμὸν ὤλεσεν εὖχος,
  Ὑψώσας πρότερον τὸ κλέος ἡμέτερον.
Μοῦσαι δ' ὑψώσαντο πάλιν· πάλιν αἳ δέ μοι εὖχος
  Μεῖζον ἐμῶν προγόνων θῆκαν ἐς αἴθλον.
Ἀλλά τις, ὦ ξένε, τύμβον ἐμοὶ μέγαν ἄλλοθι θείη·
  Νεκροῖς γὰρ κέομαι νῦν ἐν ἀμυστάτοις.
Παρνασσοῦ δ' ἐπὶ ταῖν κορυφαῖν ἄκροιο τεθάφθω
  Ἴδμοσιμῆς ἄκρη καὶ Σφίης κορυφῇ.

ΤΟΥ͂ ΑΥ'ΤΟΥ͂ ΕΙ'Σ ΤΟ'Ν ΑΥ'ΤΟ'Ν.

Δῖε γέρον, συνάριθμε θεοῖς, συνάριθμε δὲ παισὶν
Σκηπτούχων βασιλέων νήσῳ ἐνὶ μακάρων,
Κεῖσό μοι ὄλβιος αἰεὶ ὑπὸ χθονί· σῶμα μὲν οὕτως
Πολλὴν καὶ μαλακὴν γῆν ἐπαμησάμενος,
Ψυχὴν δ' ἡμιθέοις ἅμα πατράσιν· αὐτὰρ ὄναιο
Αἰεὶ σῆς γλυκερῆς πουλυμαθημοσύνης.
Ἀμβροσίης μοι ὄναιο· τεὴν δ' ἄρα δίψαν ἀκείων
Ἱπποκρηνιάδων πῖθί μοι ἐκ λιβάδων.
Τούτων γὰρ πίες αἰεί, ἀεὶ δ' ἀκόρεστος ἔησθα·
Τῶν δέ σοι ἡ δίψη, τῶν δέ σοι ἡ μέθυσις.
Δάφνην δὲ ζώουσαν ἀεί σοι τύμβος ἀέξοι·
Αὐτοπάτωρ τέκνων ἦσθα γὰρ ἀθανάτων.

EPICEDIA
DIVERSORVM.

HVGONIS GROTII
EPIGRAMMATA DIVERSA.

IRET *ad occaſum cum lux clariſsima Mundi*
Scaliger, & ſanctum conderet vmbra caput,
Dicitur exemplo tam ſæui funeris æther
Territus, atque ipſi contremuiſſe poli.
Te quoque perculſum genitor radiate diei
Credibile eſt, viſo ſidera poſſe mori.
Non minus ille ſuo luſtrabat lumine terram,
Non minus in gemino cardine notus erat.
Sed non tu retro radios in ſæcula vertis,
Nec potes heſternum tu reuocare diem:
Eriperet nocti qui ſæcla, diesque diei
Redderet, ille fuit, qui tamen, ecce, fuit.

ALIVD.

Huc ades huc hoſpes ſeu per mare ſiue per Alpes
Ad Batauos Brenni vectus ab vrbe venis,
Non aliena tibi iacet his in ſedibus vmbra,
A ducibus ſanguis ſed venit ille tuis.
Hic ſitus hic ille eſt Ioſephus Scaliger, ipſa
Quin hîc Scaligerûm gens tumulata iacet.
Nec tu ſceptra tamen regnique inſignia quære,
Et quæ quo libuit ſors inimica tulit.

Imperium longe maius sibi condidit, & cui
Non Athesis finem, non Padus ipse facit:
Quod vix Oceanus, vix cœlum terminat. I nunc
Et magnos aliquid crede fuisse Canes.

ALIVD.

Hic iacet & Gades super exauditus & Indos
Scaliger, hic mundi publica lingua iacet.
Hunc velut amissum Memphis deploret Osirim,
Diuitis huic silua munera mittat Arabs:
Æthiopes portate legit quæ gramina Phœnix,
Et Solymi plena balsama ferte manu.
Hunc Syrus Euphrates, hunc Medus plangat Hydaspes,
Et qua tu primum Nile crearis aqua.
Græcia desertas Aganippes effleat vndas:
Censeat hunc atrum Martia Roma diem.
Europam pariter Libyamq; Asiamque per omnem,
Per sola terrarum, per freta luctus eat:
Et dicant populi, iacet in tellure Batauа
Hic qui pro populis omnibus vnus erat.

ALIVD.

Vnica lux sæcli, genitoris gloria, nemo
Quem puerum, nemo credidit esse senem,

Tam sibi par semper quam cunctis celsior vnus,
Et qui se totum debuit ipse sibi,
Exsuperans fama quos æquat sanguine reges,
Sceptrigeris maius nomen adeptus auis,
Hic iacet ille capax immensi Scaliger æui,
Nec sibi plus vnquam mors licuisse putat.
Quid querimur raptum? mens est qua viuitur. annos
Ille tot exegit mente, quot orbis habet.
Omnia dum retro mundi vestigia quærit;
Quærentem, retro destituere dies.
Emensus populos & dissona gentibus ora
Ambierat quantum lumine Phœbus obit.
Testamur, Natura; tibi non defuit ille:
Tu gentes alias, sæcula plura dares.
Vltra Scaligerum nihil est: nec Scaliger vltra.
Ille tui finem repperit, ille sui.

ALIVD.

Proles vera ducum, & ducibus maioris Iüli,
Digne cuï haud tantum Scoppius inuideat:
Nobile sed quidquid, sed doctum quidquid vbiq; est,
Doctrinæ princeps, nobilitatis honos:
Tene hi qui Latiæ vendunt mendacia turbæ
Fraudatum tantæ gentis honore volunt?

 Aut

Aut potius tanto fraudatam nomine gentem,
Per quod nobilior nobilitate sua est?
Nam poteras fieri magni tu sanguinis author,
Ni tibi per tantos stemma veniret auos.
Teque sibi proauum quem nunc habuere nepotem
Mastini cuperent belligerique Canes.
Et quocunque Athesis quondam rectore superbit,
Conditaque Brenni mœnia militibus.
Nunc aliter visum superis, illustris vt in te
Gens per tota decem secula proficeret.
Non puduit claros post sæuo Marte tyrannos
Edere diuinum Cæsaris ingenium.
Nec stetit hac fini, nec spes fuit vltima Cæsar;
Quin vires iterum est ausa nouare suas.
Post te fœcundos sed desiit illa labores,
Vt quo iam maius gignere nil poterat.

ALIVD,

IN EFFIGIEM EIVSDEM quæ in Bibliotheca pub. seruatur.

Inter mille libros (nec sedes dignior vlla)
Quæ tulit immensus Scaliger ora vides.
Mille libros hospes nimium ne respice, maior
Hic tibi quem monstro bibliotheca fuit.

ALIVD.

Cúm plutei doctis turgerent vndique chartis
Quas velit æterno fama fouere sinu,
Exhæredauit moriturus Scaliger orbem,
Et vetuit post se scripta videre diem.
Heu nimium duras e miti pectore leges;
Pro quibus impietas magna sit esse pium.
Digna sit hac pœna præsens quæ viuitur ætas,
Quæ Titios & quæ Scoppia monstra tulit:
Sed quo posteritas meruit non posse doceri?
Aut quid fecerunt tam bona scripta mali?
Parce pater, si nos recte tibi cuncta monenti
Credere in hoc vno credimus esse nefas.
Publica sunt isthæc. semel vt te fata dederunt
Omnibus, inde potest iam nihil esse tuum.
Sit tamen, vt mandas: nequeunt vel pressa latere
Quæ tantum ex tanto nomine lucis habent.
Quicquid nescitur foliis quæretur in istis,
Hinc sibi responsum maxima turba petet.
Quanta nec Euboica celebrauit virginis antrum,
Nec tripodes medio quos habet orbe locus.
Quid iuuat in populos has non dimittere chartas?
Scaligeri circum scrinia mundus erit.

IN EFFIGIEM SCALIGERI,
PAVLO ANTE MORTEM EXPRESSAM, quæ in ædibus N. V. Cornelii Mylii extat.

HÆC est Scaligeri mortem meditantis imago:
Luminis heu tanti vespera talis erat.
In vultu macies & tortor corporis hydrops,
Sed tamen & magni conspiciuntur aui.
Laua tenet chartas Nabathæi munera cœli:
Armatur calamo nunc quoque dextra suo.
Hæc est illa manus vitam cui tota vetustas
Debet, & a primo tempora ducta die.
Quod si Scaligero meritis par vita daretur,
Non nisi cum mundo debuit ille mori.

BONA-

BONAVENTVRÆ VVLCANII.

I.

ΠΙ'ΔΑΚΑ μουσάων καλλίρροον, ἐννεάκρουνον,
Κεῖνον παντοίης ἰδμοσύνης ταμίην
Κεύθει ἰώπτον σκαλανὸν μάρμαρος οὗτος,
Δόξης μαρμαρυγὴν κευθέμεν οὐ δύναται.
Ἤδε γὰρ οὐκ ἀΐδαο πύλῃσιν ἐελμένη, ὥσπερ
Ἄφθιτος, αἰῶσιν λάμψει ἀπειρεσίοις.

II.

Σκαλανοῦ τόδε σῆμ᾽ ἄψυχον σῶμα καλύπτει,
Ψυχὴ δ᾽ ἥρωσιν μίγνυται οἷς προγόνοις.

Idem Latinè.

Scaligeri iacet exangue hoc sub marmore corpus,
Heroas degit spiritus inter auos.

III.

Τούτῳ Ἰουλιάδης ἀγλαῷ ἐνὶ σήματι κεῖται,
Τῶν νῦν ἀνθρώπων κλεινότατος σοφίῃ.
Οὗ τὸ πάλαι μέγα κῦδος ἄρης προγόνοισιν ὄπασσε,
Τοῦ δ᾽ ἐκ μουσάων φέρτερον ἐστὶ κλέος.

IV.

Ἔνθα Βερωναίων κεῖται σκαλανὸς ἀνάκτων
Ἔκγονος, ὃν θρηνοῦσ᾽ ἐννέα Πιερίδες.

V.

V.

Inclyta Scaligerûm cubat hic postrema propago
Josephus, generis gloria summa sui.
Donec enim sacræ florebunt Palladis artes,
Ætatis phœnix audiet ille suæ.

V I.

Ἕπτ' ἐτέων δεκάδας, μικροῦ δέον, ἔξοχος ἀνδρῶν
Τῶν νῦν ἐλλογίμων, ζῆσεν Ἰουλιάδης.
Αὐτὰρ ἀριθμήσας πόσσον χρόνιον ἥρπασ' ἀφ' ὕπνου,
Τρεῖς, ὑπὲρ ἕπτ', ἄλλας ζῆσ' ἐτέων δεκάδας.

Idem Latinè.

Annorum septem decades, paulò minus, ille
Flos clarorum hominum, vixit Iüliades.
At quæ surripuit numeret si tempora somno,
Annorum vixit tres alias decades.

In

In obitum
Illuſtriſſimi literarum Principis
IOSEPHI IVSTI SCALIGERI, IVL. CÆS. F.
qui placidiſſimè in Domino obdormiuit XII. Kal. Febr. hora IV. matutinâ, cum pridie eandem circa horam Lunæ Eclipſis eſſet conſpecta.

SVRRIPIEBAT *heri Cœlo ſua lumina Tellus,*
Orbaq́ue ſquallebat lumine Luna ſuo.
Ecce iterum Terris hodie irritabile Cœlum
Eripuit lumen, vindice Morte, ſuum.
SCALIGERI *diuinam animam repetiuit Olympus,*
Sydus & hoc iunxit nobile ſyderibus.
Heu! matutinâ Mundi Sol occidit horâ,
Raptaq́ue lux terris non reditura fuit.
Qui Tempus, Naturamque eius ſolerte tenebris
Eruit ingenio, reſtituitq́ue Dies:
Ah dolor! hũc rapuit vis Temporis inuida Mundo,
Ah dolor! hunc nobis abſtulit atra Dies.
Sic Fuimus TROES. SCALANÆ *gloria gentis*
Occidit, & LEIDÆ *ſplendor, &* ORBIS *honos.*

FESTVS HOMMIVS Fr.
Eccleſiaſt. Lugdunen.

EPITAPHIVM
IOSEPHI SCALIGERI
IVL. CÆS. FIL.

VERŌNA *inclyta, Principisque Alani*
Sedes Sirmio, Pulicella vallis,
Et quæ Scaligeris auita tellus
Olim paruit, Attila inuidente,
Et quæ post aluit, fauente cælo,
Mastinos dominos, Canesque reges;
Nugæ, somnia, fabulæque inanes:
Vobis excidit, hei, (pudet fateri)
Sæcli gloria, sæculoque maior
Phœnix Scaliger orbis eruditi.
Sed tantis potuit carere regnis
Heros maximus, altiorque mille
Vacerris, Titiisque, Scoppiisque;
Dum doctis studet auribus placere,
Mundi inter tumidas quietus undas:
Et nunc heic iacet. At Batauа tellus
Tanto pignore maior altiorque
Orbem laudibus æquat vniuersum,
Et centum populos lacessit vno.
Memphis barbara iam tacere discat.

Et

Et molles Triuiam silete Iones.
Non muros Babylonia superbos
Persarum aßiduus labor fatiget,
Non secto Ioue Phidias canatur,
Aut Cyri domus. Ipsa nec sepulcra
Cares laudibus euehant suorum.
Nec iactet Rhodus aneum colossum.
Minus Pyramidum stupenda moles
Summa vertice prouocabat astra;
Nec tantum meruere laudis olim
Quæ Miracula computantur orbis;
Quantum Scaligero superba tellus
Terras nomine nostra vincit omnes.
Quem nec Posteritas fuisse credet,
Et Liuor magis ac magis dolebit.
Natus Cæsaris ille, Principumque
Supremum decus, vnicumque lumen;
Ille (ah) Iuliades, genus Deorum,
Isto nunc iacet abditus sepulcro.
Et si cætera nosse non abhorres,
Tantum qui tumulum teris Viator;
Ortu Gallus. at eruditione
Idumæus, Arabs, Syrusque, & Indus:
Chaldæus simul, Æthiopsque ciuis;
Quemque Achamenij suum vocarent;

Pelasgus simul, & simul Latinus;
Et Graius vetus, & quotidianus;
Et Tuscus simul, & simul Britannus;
Et quod altera sæcula obstupescant,
Hispanus simul, & simul Batauus.

ALIVD.

INGENII *Proteus, Naturæ ingentis imago,*
Discere conatus quidquid in orbe latet,
Omnia qui solus sese in miracula posset
Vertere, qui quouis quidlibet ore loqui,
Dum iacet heic, Hospes, terra diffunditur omni
Scaliger, & tumuli victor, vbique iacet:
Quod minimum est, summos contingens sanguine Reges,
Et tot Principibus nunc quoque maior auis.
Qui nimium angusti tempus quod viueret aui
Discendo in multas vertit Olympiadas.
Qui terræ impatiens, cœlum ipse ascendit & astra,
Præueniens fati iura minora sui.
Æmulus Alcidæ: namque asscribendus Olympo:
Hic docuit cœlum, quod prius ille tulit.

PETRVS SCRIVERIVS
M. P.

In Obitum Illustrissimi Herois

IOSEPHI SCALIGERI I. CÆS. F.

LITTERARVM PRINCIPIS.

QVÆ lux Scaligerum morientem sustulit Orbi,
Orbem Cimmeriis inuoluit tenebris.
Sidera creuerunt per damna ingentia Mundi,
Indigetisque noui pondera sensit Atlas;
Sensit & ingemuit, ceu cùm Tirynthius heros
Augeret numerum portio magna Deûm.
Iam solem geminum miratur flammeus æther,
Et terrestre iubar cœlica templa stupent.
Parcite Cœlicolæ mundi sperare ruinam!
Solliciti iunctas neue timete faces.
Cœliuolos currus Phœbum ac sua signa docebit
Naturæ ipsius doctor IVLIADES.

IACOBVS LETTINGIVS.

In Illustrem virum

IOSEPHVM SCALIGERVM, ERVDITORVM APOLLINEM.

QVI *doctrinæ omnem peruaserat aliger orbem*
Conditur hoc tumulo Scaliger, orbis honor.
Hospes abi. spectasse sat est, visoque sepulchro
Ceu Mahumetano, turba prophana, Getæ,
Cæcatis oculis, nil vltra cernere curant,
Sic quoque conspecto marmore Scaligeri,
Sat speculis debere tuis te noris, & olim
Nil par, nil maius posse videre puta.

I I.

Aona post nemo spe scandere sumat inani,
Hoc modo quâ licuit scalaque & ala iacet.

Chronographicum.

LVX fVgIt, astra Latent, fLet CYnthIa soLe CVbante
SCaLIgerI, eXpIrat IanVs, & VsqVe geMIt.

M. V. V.

AD MANES ILLVSTRISS. IOSEPHI SCALIGERI Iul. Cæs. a Burden Fil.

HEROVM *soboles, Musarum gloria, magni*
Nate Patris, tantiq; hæres & nominis auctor,
Et decus omne tuis, Augusti stemmatis vnum,
Vnum & postremum columen post fata Parentis.
Qui cunctos super vnus eras, & Apollinis instar.
Ad te de dubiis scitatum oracula rebus
Et musis pubes sacrata ipsique frequentes
Doctores, cunctis soliti de partibus orbis,
Mittere, & ex adytis certissima dicta referre.
Sed nimium fœcunda mali, quam viximus ætas,
Omnibus inuidiæ telis ingrata petiuit.
Teque etiam Scurræ; te gens inimica bonorum
Impetiit, dudumque odiis agitauit amaris:
Nequicquam; veluti cum Solem nubila condunt
Eripiuntque oculis nostris, illustrior ille
Emicat, & longè fugientes discutit vmbras.
Sed Deus ingrati damnans ludibria mundi
Vlturusque nefas, ad cœlica regna vocauit
Iam meritis annisque grauem, cœloque locauit.
Infelix orbis! nunc cassum lumine luges.
Fortunate senex, tu nunc mortalia temnis

Imbel-

Imbellesque canum morsus contemnis ab alto,
Inclytus inuidiæ victor, domitorque malorum.
Queis ego te lachrymis incassum prosequar, eheu?
Quem tanto dum vita fuit complexus amore es.
Deficiunt lachrymæ, defessaque lumina torpent,
Et miseræ fauces ægré suspiria ducunt.
Tu fleri te velle negas. ignosce precamur,
Sancte Senex. nam flere iuuat. medicina dolori
Quærenda est. donec te alacres lætique sequamur.

Eiusdem epigramma in discessum illustrissimi patroni & parentis in modum de se meriti.

OCCIDERAT *Phœnix fœcundo* IVLIVS *æuo,*
Stemmatis atque orbis gloria magna sui;
Occiderat, sed vel fato hoc illustrior ipso
Phœnicem hæredem fœta fauilla tulit.
Occidit hic sterili phœnix immensior æuo,
Stemmatis atque orbis gloria sola sui.
Occidit heu! at quis lachrymarum sufficit imber?
Post hunc, phœnicem secula nulla ferent.

IOHANNES DE LAET ANTWERP.

EPITAPHIVM
Illustri Heroi
IOSEPHO SCALIGERO
I. CÆSARIS FILIO,
ὡς ἀπὸ τοῦ νεκροῦ.

Ὦ ξεῖνος, τί τοσοῦτον ἐπείγεαι; εἴσιδε σῆμα
Τοῦτο, καὶ ἡμετέρην μάνθανέ μοι γενεήν.
Σκαλανῶν γόνος εἰμὶ περικλυτός· εἰμὶ δὲ τέκνον
Καίσαρος· εἰμὶ θεὸν αἷμα, καὶ ἡμιθέων.
Οἱ μὲν ἐμεῦ πρόγονοι, βασιλεύσαντον ἔθνος, ἐπ' ἄκρῃ
Βηρώνης ζαθέης ἦσαν ἀνακτορείῃ
Εὐχόμενοι μέγα δή τι καὶ οὐ φατόν· εἰσόκεν αὖ τις
Ταῦτα τὰ τῶν σκήπτρων ὄλβια καὶ μεγάλα
Ἢ κρονίδης, ἢ μοῖρα πολύτροπος ἂψ ἀπὸ χειρῶν
Ἡμετέρων αὕτως τηλόθι κιδνάμενα
Ἢ ἔρα πῃ κατέκρυψεν, ὅθεν πάλιν εἰς κλυτὸν οἶκον
Ἡμέτερον νοσεῖν ἐκ Διὸς οὐ θέμις ἦν.
Αἱ δ' αὖ πιερίδες μοι, ἐμαὶ θεαὶ ἄλλό τι σκῆπτρον
Σκῆπτρον ἔδον μούνων ἄξιον ἀθανάτων·
Σκῆπτρον τῷ ὑπὸ πάντες, ὅσων φρένας ἀμφιδέδηεν
Ὁ γλυκὺς ἀρχαίης ἵμερος ἰδμοσύνης,
Ἐγκλιδὸν ἡμετέροις ποτὶ γούνασιν ὀκλάζοντες
Μουσάων λιπαρὰς ἐξετέλευν θέμιδας.
Τοῦτό μοι οὐδὲ θεῶν τις, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
Οὐδέ τις ἁρπάξας εὔξατο τῶν χθονίων.

M Ἀλλὰ

Α᾽λλὰ καὶ εἰν ἀΐδαο τὸ νῦν ἔτι λείψανα πολλῆς
    Ἐστί μοι ἐκ τιμῆς ταῦτα πανυστάτια.
Καὶ σὺ μὲν, ὦ ξένε, χαῖρε τὸ μυρίον· ἢν δέ ποτ᾽ ἔλθῃς
    Ὕστερον εἰς λίμνην τὴν ἀχερουσιάδα,
Σκαλανοῦ μέγαν ἦχα σὺν ἀφθίτῳ εἰσέτι σκήπτρῳ
    Τῇ καὶ τῇ φοιτῶν ὄψεαι ἐν φθιμένοις.

PETRVS CVNÆVS.

In Natalem annum Illust. V.

IOSEPHI SCALIGERI

CIↃ. IↃ. XL.

qui tanto æstu nobilitatus fuit, vt plerisque calidioribus locis vineæ fuerint exustæ.

*C*VM *primum illuxit* IOSEPHVS SCALIGER *orbi*,
    Et didicit tellus sidera posse pati,
Obstupuit Phœbus, Valeantq; & currus & Æther,
    Qui lucem (dixit) conferat, alter erit.
Dum pauet, & lumen venturum hoc inuidet astris,
    Exciderunt trepidâ flammea lora manu.
Deflexit currus, doluitq; incendia mundus,
    Et cœli damnum sensit adusta Ceres.
Nunc quoque ne metuas genitor radiate diei,
    Vt poßint Soles sidera ferre duos.

Non

Non petit hic currus, sed quos dum nascitur ille
Non benè flectebas ire docebit equos.

ALIVD.

Hospes qui Batauas posthac lustrabit Athenas,
Et tot diuinis mœnia clara viris,
Dum spectat tumulum, ne nos miretur ab illo.
Nil præter cineres continet iste locus.
Semidei Manes non hac tellure morantur,
Nec capit immensos tam breuis vrna Deos.
Prosiluit busto, & Diuûm conuexa secutus,
It rerum dominos Spiritus inter auos.

ALIVD.

Astrorum proceres, superis gens addita Diuis,
Queis regitur cœli curia summa viris,
Queis pietas, queis sancta fides, castiq; penates,
Et semper magnis æmula vita Deis,
Sublimem faciles patefecit ad æthera gressus,
Et superos inter fecit habere locum,
Accipite hanc animam, non est sibi conscia culpæ,
Et negat vllius criminis esse rea.
Accipite, & cœlo det mollia iura volenti,
In terris doctas rexerat illa Deas.

IANVS RVTGERSIVS.

IVDICIA DE IOSEPHO SCALIGERO ex infinitis pauca.

IACOBVS AVGVSTVS THVANVS *Histor. lib.* XIV.

Ex quibus (Iulij liberis) vltimus hodie ſuperat Ioſephus Iuſtus Scaliger, qui ſecundum patrem nunc inter literatos & in re literaria principem ſine controuerſia locum tenet, vere eruditorum Phœbus, vt politiſſimi ingenij vir eum indigitauit. de hoc plura vt dicam, nec pudor eius patitur, nec per ingentia ipſius erga me merita licet; quanquam minime vereor, ne propterea minus vera de eo prædicare videar; cum quicquid dixero, opinione omnium vero minus ſit. ſed potius eſt vt tanti viri nomen per tranſennam appellaſſe contenti, cultum, quo diuinum eius ingenium cum rara morum probitate coniunctum, pro iure amicitiæ, quæ mihi cum illo intercedit, proſequimur, venerabili ſilentio, vt in ſacris fieri amat, obſignemus.

ISAACVS CASAVBONVS *Prolegomenis in Epigrammata Martialis a Scaligero Græce conuerſa, inter alia.*

SIC enim iampridem omnibus bonis & vere doctis eſt perſuaſum; ſalutem, dignitatem, decus, maieſtatem denique meliorum literarum, in tua propemodum vnius ſalute verti: in tua induſtria & præſidio niti. Ac licet lucubrationum tuarum is fere ſit genius, vtique earum, in quibus vela pandis, & toto ingenio veheris, vt imperitos ab ſe alienent, ſolos eruditos in familiaritatem admittant: quorum vt quiſque plurimarum eſt literarum, ita plurimum illis delectatur, maximeque illa miratur: omnium tamen, indoctorum pariter & doctorum,

rum, qui modo non planè depuduerint, constans & consentiens hæc opinio est: vnum te nostro sæculo extitisse, qui omnes literarum partes ingenij beatissima vbertate, non solum sis amplexus, verum etiam mirifice excolueris: vnum, cui tota Musarum sacris operatorum cohors assurgat: cui principes Musici cœtus fasces submittant: quem propter inexhaustam, & tantum non humanum captum superantem reconditæ doctrinæ copiam orbis terrarum mirabundus suspiciat. &c. *Vide totam epistolam, quæ huic vni rei destinata est.*

Prolegom. in Athenæum.

VEL vnus ille Hercules Musarum Iosephus Scaliger, quam multa apud Tibullum, Propertium, & Manilium, mire perturbata nitori pristino hac ratione restituit? &c.

E Commentar. ad Theophrasti characteres.

SED de his consulat lector vnicum illud sæculi decus, Iosephum Scaligerum, in operis magni primo libro.

Lib. de Rom. Satira II.

VT ante nos admonuit Sol ille vnicus doctrinarum & eruditionis, Iosephus Scaliger. *Vide eundem sexcentis locis.*

IVSTVS LIPSIVS *Epist. Quæst. lib.* III. *Ep.* XV.

CVIACIVM Lutetiæ esse audio: eodem venturum Scaligerum. Hui! quam pulchra occasio, si tempora concederent, semones illos coniunctim salutandi! Moriar nisi pluris mihi fuerit illos II. viros alloqui, quam Romanum consulem videre triumphantem.

Lib. IV. *Epist.* XXV.

SED maioris operæ sunt libri de iure scripti. Si vt Cuiacius, Brissonius, & ille flos doctorum ius tractant, fortasse fatebor: sin vt ipsi, pernegabo. Et fremant licet, maioris ingenij,

doctrinæ, iudicij est vnus Turnebi aut Scaligeri libellus, quam istorum mille centones.

EODEM *lib. epist.* XX.

TEN' quærere quid sentiam de Scaligeri Festo? ego vero quod de scriptis eius omnibus, nil posse diuinius. sic enim loquendum, quotiens de Scaligero. quem profecto omnes Musæ

—— καὶ ὁ Δάλιος ἠγάπασεν Ἀπόλλων.

quam multa ille noua, quam multa vetera, non lecta, non visa, non audita aliis depromit! Dæmonium hominis. Et quid tergiuersamur, nos ceteri volamus sicut vmbræ.

Lib. Elect. 11.

Quod primus nos docuit literatorum rex Scaliger.

Cent. Epist. I. VI.

AQVILA in nubibus, quod Græci dicunt, vere tu es: vides, imo peruides omnia; & quicquid venaris, capis.

Alibi.

MANILIVM legi missu tuo & Legati Boesbekij. quid quæris? Supra vulgum & hoc sæculum opus, vt omnia tua. Nænia Græcorum de te vera est, Aquila in nubibus.

Ibid. epist. XIII.

SED quis Polydamas ausit illum Hectorem? qui Dîs hominibusque fauentibus tenet profecto, & tenebit hoc regnum. Itali eum quî deiiciant? silent.

Ibid. epist. XXI.

SCALIGERI ad Ausonium en tibi. o virum, o filium a patre magno magnum!

—— merito cui doctior orbis
Submissis defert fascibus imperium.

Enim-

Enimuero ille vnus est, quem miramur, quem æmulamur, imo ne mentiar, cui inuidemus. Felicem Galliam hoc sole! cuius claritas non ad eos solum qui nunc sunt, sed ad posteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomen literarum.

Idem alibi.

SCALIGERI ingenium grande & capax, diffusum per omnes artes. mirificus ille vir est, & quem Homeri verbis iure appelles, δαίδαλα ποικιλομήτην.

Ad Taciti Annal. lib. XIII.

DE ficu Ruminali & Nauiâ digna lectu Scaliger in Festum, illustrissimum ingenium nostri æui.

Ad lib. XV.

VT ante me vulgauit magnus filiarum Mnemosynes antistes. *Vide eundem aliis quamplurimis locis.*

Hæc & infinita alia alibi sequuntur quæ Louanij scripsit, Lipsij potissimum ipsius causa, quem nonnulli grauant, quasi aliter de Scaligero ibi esset locutus. qui si verum dicerent, non possent, quin cui viro debitam eruditionis laudem tribuunt, ei probitatem ac candorem detraherent.

Cent. Epist. ad Germanos & Gallos, XVI.

MVNVS libri tui, mi Scaliger, accepi, ex quo memoriam mei vigere apud te & video & lætor. Nam de me quid dicam? Ita maneant, aut fiant mihi, quæ optem, vt tu & tua mihi semper magna, nec affectum aut iudicium illud muto. Nos quoque sulcos ducimus, sed in puluere minus erudito.

Ibid. XXXII.

EN tibi Admiranda nostra, mi Scaliger, heu quam diuersum a tuo munus! Tua vere talia sunt, nostra titulum habent, quo tamen apud populum fas sit vti. Populum, inquam, quid enim negem? vobis paucis vix hæc sunt scripta. Si legis, bene-

ficium eſt; ſi cenſes, voti ſumma. Atque vt cenſeas, & mea cauſa id velis, rogo. O quam ſæpe mihi in mente inuidere iſtis, quibus coram conſilio, iudicio, doctrinâ tuâ fas vti! & in eorum ſcriptis veſtigia notamus maioris cuiuſdam pedis.

Ibid. LIX.

MANILIVM tuum libens vidi, auide cœpi legere, & perlegam vt ſoleo tua. Omnia me intellecturum, minus arbitraturum, ne exiſtima. Vos in igneas cœli arces itis, nos humus noſtra tenet, aut certe non ita altum ſubuolamus. A deo hæc partitio eſt,

——— ὥστι δίδωσιν

Ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἑκάστῳ. &c.

Alibi.

SI bene me noſſes, quam ſcires ſcire me aliquid velle, ſed & quæ neſcio diſcere! & a te diſcere, quem communem doctorem non dedignetur & agnoſcat in multis Europa.

FINIS.

LE-

LEGATVM A IOSEPHO SCALIGERO BIBLIOTHECÆ PVBLICÆ LVGDVNENSI BATAVÆ relictum.

LIBRI

GRÆCI MSS.
HEBRAICI.
CHALDAICI.
SYRIACI.
ARABICI.
ÆTHIOPICI.
PERSICI.
ARMENIACI.

LIBRI

quos IOSEPHVS SCALIGER edendos amicis reliquit.

LIBRI DE EMENDATIONE TEMPORIS, aucti plurimum & emendati.

MANILIVS magna parte auctior.

CATVLLVS, TIBVLLVS, PROPERTIVS auctior, & castigatus.

POEMATA, quorum alia sparsim edita sunt, alia nondu: lucem viderunt.

Hos cum Iulij Cæsaris Scaligeri in Aristotelis De Histori animalium libris, Danieli Heinsio; CHRONICON autem Eusebij, R. V. Francisco Gomaro, locis infinitis auctum & emendatum, edendum reliquit. Reliqua au inchoata aut penitus absoluta, seruari in publica Bibliotheca voluit.

IULIUS CAESAR SCALIGER.

IANI DOVSÆ F.

in effigiem

IVLII CÆS. SCALIGERI.

INGENIVM cui Dis, & mens contermina cœlo,
Cuncta unus, cunctos qui super unus eras,
Musarum pater, & dextra par fulmine Marti,
Dum pariter tractas singula mente pari,
Quem rerum omnigenas natura exquirere vires
Non docuit, à quo docta sed ipsa suas.
Æmule Naturæ, meta & spes ultima rerum;
Dicere quem totum fama nec ipsa potest;
Qui mundum implesti, imple animo mea verba, teneri
Humanâ modò mens si tua mente potest.
Sed neque te mens nostra capit; vestrasque tacere
Nulla valet laudes lingua, vel exprimere;
Ipse tuos nisi, queis Nati intra pectora viuis
Post obitum, aspires in mea vota Deos:
Ut Famæ momenta, tuo quæ lumine maior
Facta volat, possit linguave mensve sequi,
Dia quæ inaccessæ excipiant incendia mentis,
Et lucem a tanto conspiciant animo.
Sed non mortales hebetantia fulgura visus,
Non aciem ingenij hanc lumina nostra ferunt.
Nec fas sit mihi plura, sed hoc fas sit mihi tantum
Dicere; te nisi tu dicere nemo potest.
Quid mirum? Natura loqui nam destitit ipsa,
Illa tuo postquam destitit ore loqui.

FINIS.